

30. SZÁM. 1900. BUDAPEST, JULIUS 29. 47. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt egész évre 24 korona félévre 12 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 16 korona félévre 8 * A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) egész évre 10 korona félévre 5 * Külföldi előfizetéseket a postaiilag meghatározott viteldíj is csatolandó.

AZ EURÓPAIAK KHINÁBAN.

KHINA ÚJABB TÖRTÉNELMÉNEK fontos mozzanata volt az 1842. évi nankingi szerződés, amely öt kikötőt nyitott meg az angolok előtt. Erre a többi idegen nemzetek is kezdték követelődni, s ugyanazokat a jogokat igyekeztek kiharcolni, amelyeket Anglia nyert. A kínaiak ezt kezelték a legrosszabban, s az idegen követelések helyes, más szóval erőszakos feloldozása, úgy az amerikai Egyesült Államok, mint Franciaországgal is kereskedelmi szerződéseket kötöttek. Ebből az időből származik a mai legnagyobb európai letelepülésnek, Sang-hainak hármass főlosztása:

francia, angol és amerikai telepre. Angliának nem nagyon tetszett ez az engedmény, mert szerette volna magának Khinát monopolizálni. Szerencséje volt Khinának, hogy az európaiak ott soha nem értettek teljesen egyet, de viszont nagy hátrányára volt a békeségnek, mert az egymás közt civakodó, egymás hegyén-hátán toladó nemzetek semmiképen sem tudtak imponálni a kínaiaknak. A nankingi szerződés azonban legnagyobb részt csak papiroson maradt. A kínaiak sokkal inkább megvetették és lenézték az európaiakat, hogysem valami komolyan vették volna a szerződést; így történt, hogy Anglia ultimátumot adott a kínaiaknak s miután ez eredmény nél-

kül lejárt, 1856-ban megindította az ellenségeskedést. Őszelövdözték Kanton, elpusztították a császári hajóhadat, de tovább nem mehettek, mert nem volt szárazföldi hadseregük. Ezen az eljárás on a kínaiak felbőszülve, irtó háborút indítottak az európaiak ellen. Hien-fong császár, a ki halálosan gyűlölte az európaiakat, — mert legkeserűbb napjait nekik tulajdoníthatta, — azt hitte, hogy határozott és kegyetlen föllépésével végleg elriasztja a mindenfelől betolakodókat s lerázhhatja birodalma testéről az alkalmatlankodókat. Nagy volt ekkor a veszedelem. Anglia és Franciaország együttes eljárásra szövetkeztek s nagy hajórajuk 1857 novemberében találkozott Kanton előtt.

ORSZÁGGYÜLESI KÖNYVTÁR
6604 SZ
1850

Atzél Henrik Emil gyűjteményében levő eredeti rajz után. TIEN-CZIN KHINAI VÁROSRESZE AZ EGYIK KAPUTORONYRÓL TEKINTVE.

UTOZARÉSZLET PEKINGBEN A TATÁRVÁROS EGY KAPUJA MELLETT. — Acél Henrik Emil gyűjteményében levő eredeti rajz után.

Azt hitték, hogy a demonstráció elegendő lesz, de a békéltető kísérletek nem vezettek eredményre s a hajók december 28-án bombázni kezdték Kanton, míg végre az jelentékeny erősséggel együtt megadta magát. Az angol hajóraj tengernagya ugyanaz a Seymour volt, a ki a mostani szövetséges támadást is vezette.

Ezalatt is folyt a békealkudozás, a melynek foganatosítására majd Sang-haiban, majd meg Takuban adtak találkozókat a császár meghatalmazottjainak, de mind hiába. A két egyesült nemzet hajórajja 1858 tavaszán már Taku előtt horgonyzott s mintha csak a közel múlt eseményekről volna szó, — lriába várván a békekövetekre, május hó 20-án váratlanul megtámadták és bevették Taku erődjét s ezzel az út nyitva volt Pekingig. Tien-czin még akkor nem volt megerősítve, a hajók nagy része pedig a Pei-ho folyón messze fel tudott vitorlázni, mert azok nem voltak még akkor olyan félig víz alá rejtett szörnyceték, mint a mai hadihajók. A veszély oly nagy lett tehát a kínaiakra nézve, hogy ezek kénytelenek voltak az ő régi hadviselő módjukhoz fordulni, a mely nem igen ismeri a lovagiasság szabályait s a nemzetközi megállapodásokat, jogokat és kötelezéseket. Békét ajánlottak a császár követei, olyan súlyos föltételeket vállalván magukra, melyekből már látni lehetett, hogy a békekötés szándéka nem őszinte. Húzták-vonták a dolgot, a hadisarcz kiizetésének helye felett vitáztak, mialatt a kínaiak helyre állították Taku erődjét, még pedig tetemesen erősebben, mint volt. Az angolok ezt megtudván, megtámadták az erődjét, de azokat olyan hősileg védtek a kínaiak, hogy a támadóknak ötszáz ember veszteséggel kellett visszavonulni 1859 június 24-én.

Erre az angolok lord Elgin vezetése alatt 7800 európai és 4800 indiai katonát, a francziák Cousin-Montauban vezérlete alatt 7500 embert

szállítottak Kínába. 1860 volt az az emlékeztető esztendő, a melyben ez a Kínában eddig legnagyobb európai haderő megkezdte támadását. Juliusban és augusztusban elfoglalták Taku és azt a többi apró erődjét, a melyeket időközben a Pei-ho mentén építettek a kínaiak majdnem egész Tien-czinig. Sőt Tien-czint is védelmezték, de nem nagy volt az ellenállás; töméntelen rizs- és gabonakészlet jutott az idegenek hatalmába, a mi épen abban az időben mint terménybeli adó folyt be.

Erre a kínaiak ismételték az előbbi eszt. Megint békekövetek érkeztek a császártól, hanem ezekről kitűnt, hogy nincs is meghatalmazásuk. Az európaiak erre továbbnyomultak Tung-csuba, a mely már egészen közel van Pekinghez. Ekkor megint követek érkeztek a császártól s rendkívül méltányos föltételeket ajánlottak, de lényegtelen pontokban nem engedtek. Kezdődött a huza-vona, mialatt az európaiak néhány ezer emberből álló seregét hatalmas kínai hadsereg vette körül. Egyszer aztán annyira erőseknek érezték magukat a kínaiak, hogy a békealkudozásra átküldött európai követeket megtámadták, részben legyilkolták, részben börtönre vetették, a hol néhányat halálra gyötörték. Az európaiakat komoly veszedelem fenyegette, de vitéségük fényes diadalt aratott.

Elkeseredett lovas rohammal kiszabadultak a körülfogó hadtestek közül s aztán Pa-li-kiao kis falunál teljesen tönkre verték a majdnem tízszer nagyobb kínai sereget. Azonban ez a kínai sereg akkor még alig volt európai fegyverekkel fölfegyverkezve. Alabárdos vitézek, tigrisnek öltözött íjésztők, bunkóval fegyverkezett oszlopok voltak annak nagyobb része, a mit nem lett volna nagy feladat félannyi európai katonának szétkergőzni, de az európaiak száma aránylag itt oly csekély volt, hogy óvatosságnak

kellett lenniök; vitéségük így is a legnagyobb elismerést érdemli.

A császár újra békét ajánlt, de követelte, hogy a haderők Tien-czinbe vonuljanak vissza. Hanem a szövetségesek most már nem hitték a ravasz ellenfélnek. Válaszúl bevonultak a császár nyári palotájába az u. n. Juan-ming-juanba, a mely Pekingtől egy jó órajársnyira van észak-nyugatra. A palota épületeit földülták, kifosztották; különösen a francziák pusztították a császár kincseit s rabolva és pusztítva boszúlták meg elfogott társaikat. A palota felülése a legsúlyosabb emléke ennek a hadjáratnak. Azonban némi mentségére szolgálhat a katonanépnek az az elkeseredés és boszúság, a mit a kínaiak ravasz és lovagiatlan eljárása okozott. Csak ilyen kiméltelen eljárás törhetette meg a gögjét az eddig urat nem ismert császárnak.

Végre, miután még a császár nyári palotáját lord Elgin felgyújtatta, sikerült a békét komolyan megkötni. 1860 október 24-én és 25-én tényleg bevonultak az európaiak Pekingbe s addig nem mozdultak onnan, a míg a császár a békét ki nem hirdette a hivatalos lapban. A béke igazán azonban csak Hien-Fong császár halálával állott be, a mikor utána a kiskorú Ki-cziang helyett a felvilágosodott és vitéz Kong herceg kormányzott, a ki különösen azért óhajtott az európaiakkal a békét, hogy segítségükkel a Taiping lázadást elfojtsa.

Nagyon hasonlítanak ezek a nem is olyan régen elmúlt dolgok a mai eseményekhez. A kínaiaknak teljesen megbízhatatlan, kétszínű és minden lovagiasság nélkül szűkölködő politikája folyton húz, halaszt mindent; a mint az az európaiak határozottan lépnek föl, azonnal kész a békeajánlat, de ez csak arra való, hogy időt nyerjenek a mozgósításra. Félek, hogy a mostani békeajánlatok, közbenjárásra való ké-

rések sem egyebek, mint álnok huza-vona, a mely csak az európaiak kérelmetlenül határozottságán fog megtörni.

JÓZSA GYURI.

Írta Mileaz Béla.

E lapokban több adatot közöltem már Józsa Gyuriról, az elmúlt kor emez országszerte híressé lett alakjáról, megemlékezve olyan viselt dolgairól is, melyek kevésbé voltak ismeretesek. De a nyilvánosságra hozott krónikák adomák, a bohó úri tempók, kedvtelések meséi még maig sem merítették ki végképen azt a mondkört, melynek Józsa Gyuri különösen lakóhelye mentén fő hőse volt s az még ma is.

Nem ezélja jelen közleménynek Józsa Gyuri kedvteléseit újra emlegetni, hanem megismertetni őt oly oldaláról és tetteiről, melyekről itteni szájhagyományok és irások beszélnek, melyek azonban nyilvánosságra nem kerültek, pedig méltók az emlegetésre. Ilyenek komolyabb természetű tettei és jótéteményei.

Alkalmat ad ezek fölelegetésére az, hogy Józsa Gyuri egyetlen hiteles arcképét, mely egykor Bécsben készült s mint kis mellkép, elefánsontra festve insurgents kapitányi egyenruhában, húsz éves korában ábrázolja Józsa Gyurit, — Wattay Gusztáv pomázi földbirtokos és ügyvéd a tiszafüredi múzeumba helyezte el örökletéteményül. Wattay úrra a kép nagyanyja, Józsa Erzsébet — Józsa Gyuri egyik testvére — hagyatékából szállott. Ez után készült a nagyobbított kép, melyet egyúttal bemutatunk.

Másik alkalmat az arckép közlése mellett a Józsa Gyuri újabb emlegetésére meg a szolgálattat, hogy ugyancsak Wattay Gusztáv úr legközelebb díszes sírkövet emeltetett nagybátyjának tiszafüredi sírhalmára.

Pankotai Józsa György (többnyire csak Pankotainak írta nevét) 1789-ben született. Szülei voltak P. Józsa Gábor és felsővályi Vincze Mária. Tanult Sárospatakon, hol a jogot is végezte. Több vármege táblabírása s az 1809-diki (I. Napoleon elleni) országos nemesi fölkelés hevesmegei csapatainak egyik kapitánya volt. A családai ágazataiból kitűnik, hogy mily sok család jutott idő folytán rokonságba a Józsákkal. Érdekesnek tartjuk röviden elsorolni a következőket:

Pankotai Józsa Gábor aranyarkantyú vitézek és nejének, felsővályi Vincze Máriának négy gyermeke volt, u. m., első Mária, Kazinczy Istvánné, az ágról rokonságba kerültek a Kazinczy, Thuránszky, Lónyay, Petrovay, gróf Vay, Pázmány, Bay, herczeg Pálffy, Beniczky, gróf Khuen, báró Földváry, gróf Alberti családokkal. Második: Borbála, Szemere Ábrahámné, ez ágról rokonságok: a Szemere, Bérczay, báró Kemény, báró Schilling, Karácsonyi, Bulyovszky családok. Harmadik: Józsa György, nőtelenül halt el. Negyedik testvér: Erzsébet. Okolicsányi Péterné. Gyermekeik Gusztáv, György és Erzsébet, kit Wattay Lajos vett nőül s az ő gyermekeit Wattay Gusztáv. Ez ágról rokonságba kerültek az Okolicsányi, Majthényi, széki Székly, Wattay, Csernyus, négyesi Szepessy, pazoni Elek, Évva, gencsi és érmihályfalvi Genosy, bocsári Mocsary, Teper, László, Barcsay, Mares, Szombathy és bilkei Lipcsy családokkal.

Visszatérve Józsa György személyére, ő főleg mint nagy földesúr gazdálkodott sok ezer holdnyi birtokán — melyek mellett még bérelt is, — úzve nagyúri kedvteléseit, melyek sokszor «rettegett sán»-ná is tévék. De más oldalról is hagyott maga után emlékeket: nem feledkezett meg a szegényekről, nem a

Wattay úr. Pankotai Józsa György m. s.

közügyekről sem. Jótékonyságait, melyek néha szintén a bohóskodási kedv kielégítésének mezébe voltak öltöztetve, itt még mindig emlegetik a krónikák adomák mellett. Épülőfélben levő kastélyában nagy kenyérsütő műhely volt berendezve, hol a fővárosban pékekkel tanított fürediekkel süttette a sok kenyeret a szegény inasok számára. Tizenkét, huszonegy szegény iskolás gyermeket ruházott évente, — alább elmondjuk hogyan. Tüzesetknél, melyek gyakoriak voltak a sűrűn épített nádas házak közt, a károsultaknak rögtön épületfát és nádat adott.

A családi iratok közt megvannak az adatok, melyek bizonyítják, hogy az 1831-iki nagy kolera alkalmával Józsa Gyuri 800 pengő forintnál többet fizetett ki a saját uradalmi eszéleért s azokon kívül nagy számú más szegényekért orvosságra. Évenként pedig állandóan 200 pengő forintig fizetett kontót a szegényekért a gyógyszerárban.

Hogy a szegény iskolás gyermekeket miként ruházta, azt az alábbi krónikák emléken adjuk: Történt az Úrnak 1836-dik esztendejében, hogy a füredi előjáróság az iskolakötelezettségre nézve a következő intézkedést tette köze: «A Felső Consiliumnak kemény parancsolatja szerint erős büntetés alatt minden szülőnek megahagyták, hogy gyermekeiket szorgalmasan az iskolába járassák és taníttassák, azokat aprólékos dologért az iskolától elfogni ne merészeljék, hanem minden nap tavasszal, nyárra, őszszel és télen szorgalmasan feljassák, mert ha a tanító által az olyatén gondatlan szülék ellen panasz tétetik, magok a szülék testbeli fenytésével is megbüntettetnek, gyermekeik pedig hatalommal is az iskolába vitettetnek».

Nosza erre taksás, béres, eseléd és sok szegény népség s árva gyermekek kényszerült gyánjai, kik pedig talán szeretnék volna gyermekeiket iskoláztatni, de a ruhátlanúság akkor is akadályul szolgált a szegény ember jó szándékának, elmentek kérelemmel nemes, nemzetes és vitézlő földes urokhoz, segedelmet kérve gyermekeik fölruházására.

A földszintes úri lak nyílt folyosóján járkált az alacsony termetű Józsa, körülvágatlan, szegeten irlás bundájában, földig érő pipaszárral, melylen orrba szokta bökdödni a vele találkozókat.

— Vitéz kapitány úr! (szerette ezt a czimezést) kegyes jóakaró urunk, segítsen rajtunk kegyelmed, vagyis inkább gyermekeinken. Nyakunkon a tél s a felséges királyi parancsolat szerint iskolába kell őket járatni, de nincs meleg öltözőjük. Különösen a flúgyermekeket zaklatják, a leányoknak inkább békét hagynak, azoknak elég a tavasztól őszig való tanulás.

— Ejh, Hóhárd teremtette! (az arkangyala mellett ez volt rendes káromkodó szava, a mi valami Hochhardt nevű hóhárral lehet összeköttetésben) — pattogott a hatalmas kövér emberke a folyosón, pipaszárával bökdösve a sorban álló emberek és asszonyok felé, hát ez a baj? ez a baj? Rátok is fér a tanulás; filkók vagytok, nem tudjátok jobbkezeteket a baltól megkülönböztetni. Jól van no. Hé, Fadgyas, Hájás, Kánya! jertek elő!

A vitéz kapitány úr harsány parancsára előjöttek a «Veres kastély»-ban rögtönzött téli szállásból a fizetetlen ispánok (nyáron szanaszét laktak a roppant gazdaságban) s várták a rendeletet.

— Hé, halljátok, össze kell szedni a csavázott és cserzett birka- és löböröket, elő kell teremteni a szücsöket, aztán a csizmadiamestereket, készítsenek 24 darab ködmönt, 24 pár csizmat és 24 sapkát a szegény gyermekeknek, de minél hamarabb. Értettétek? az arkangyalát! No, egy-kettő!

A fizetetlen, de azért szabad kontóra jól élő, szolgálatra kész emberek elisiettek rendelet foganatosítására. Alig telt bele egy hét s 24 iskolás gyermek fel volt ruházva, valamennyi löbör csizmába, bokáig érő szegeten birka ködmönbe s báránybőr sapkába öltöztetve. Ilyen volt Józsa Gyuri szegényeinek az egyenruhája. De hát mégis csak jó volt az: meleg volt, s évente 12—24 szegény gyermek kapott mindig ilyen egyenruhát. A preceptor úr aztán karácsonykor kivette a 24 ködmönös gyermeket a kastélyhoz s annak folyosóján hálalüdvözlétként elkantálatta velök a karácsonyi himnuszát. A vitéz kapitány úr megemlegetett tallérokat osztogatott a gyerekeknek, de hát ezek már ismervén a szokást, a ködmön beszegetlen hosszú újjával szedték el a forró ajándékokat.

Nádat, gyékényt, fűzgalyat is engedett vágatni Józsa Gyuri a szegény népnek, hogy legyen mivel fűteni az iskolát. Aztán meg hogy a rektor és preceptor uraimék a maguk czellájukban meg ne fázának: nosza, hangzott a parancs, hogy Fadgyas és Hájás ispán uraimék rakassanak meg csak egy hatókörös szekeret fával s vigyék az oskola udvarára az oskolamestereknek; s hozzá tévé az uraság: «tegyetek fel pár kéve fonós fűzgalyat is, mondjátok meg, ez arra való léssen, hogy legyen mivel kiporozniok a nebulók bekecsét, nehogy a mely beléjük kapjon, meg körmeiket mivel meglágáztatniok, nehogy az írásmesterség tanulása közben meg találjanak nőni.»

Rektor uram csak karácsony másodnapján, templom végeztével ment ki az ünnepi követel — legátussal — a földesúrhoz, megköszönni a népnevelés ügyében tanúsított gráciáját s átvenni a legátus számára járó ünnepi adományt. Azért pedig ünnep végeztével, mert Józsa Gyuri ott tartotta a csak harmadnapra bocsátotta el őket. — Tiszteletes Hegedüs rektor uram tudta már ezt előre, s azért halasztotta a látogatást ünnep végre.

Hogy a közügyekért mit tett Józsa Gyuri, azt kartársai tudták csak és azok a vezető férfiak, kik az akkori társadalmi és közművelődési életet ápolták és fejlesztették. Józsa Gyuri bőkezűségére mindig számíthattak, kivált ha eltalálták az alkalmas időt és módot.

TIEN-CZIN VÁROS EGYIK KAPUJA. — Acsél Henrik Emil gyűjteményében levő eredeti rajza után.

Nevezetes alkotása volt Józsa Gyurinak a *tiszai híd*, mely 15 évig szolgált közlekedési eszközzel s a melyet fölépítése után ötven esztendőig kellett nélkülözni. E nevezetes híd története röviden ez: Józsa Gyuri 1833-ban, hogy a Tiszán át való nehéz és rendetlen közlekedést javítsa, gróf Károlyi István poroszlói nagybirtokostól a tiszai révet a hozzátartozó kocsmával és legelővel együtt 25 évre 2120 pengő forint és haszonbérért kibérelte, szerződésileg kötelezve magát arra, hogy egy év alatt állandó hidat építtet a Tiszán. Később meg arra is köteleztették Józsa, hogy a poroszlói töltést csináltatni és javíttatni tartozik s úgy adni át a megyének, hogy alkalmas legyen a kiközvetítésre és rendezett töltés alkothatására. Józsa erre is ráállott és csináltatta is haláláig. De biz az gyalgó és rémitő rossz sártöltés maradt egészen a legközelebbi időkig.

1834-ben építtette fel Józsa Gyuri a tölgyfa hidat, 33,619 pengő forint költséggel. A révi kocsmában saját borát és pálinkáját mérte; a révpénztárnál alkalmazott íródeáknak, kinek kenyéren és boron kívül mindennapra egy font hús dukált, saját ügyességétől függött a fizetése. Élénk volt a forgalom a révben, mert a bécsi, pesti, stb. kereskedők Hatvan felől itt jártak keresztül a Hortobágy felé a híres debreczeni «nagy szabadságokra» (nagy vásároknak), kellő pihenőt tartva és sok pénzt hagyva a tiszai rév szálló helyiségében. De sok baja is volt ezen faalkotmányon, mert a jégzaj s az áradások többször tetemesen megrongálták. 1845 tavaszán különösen annyira elpusztult, hogy újra csináltatása hosszabb ideig gondolkodába ejtette Józsa, mert a híd kétharmad részét elvitte az ár. Ez időben énekeltek a halászkok a grúnydalt, melynek egyik strófája ez volt:

«Tekintetes Józsa Gyura,
Már ez a híd nagyon fura.
Elvitte fáját a Tisza,
Majd kifogja Kőre, Bura.»

A következő év tavaszán a tiszafüredi közbirtokosság azt az ajánlatot tette Józsa Gyurinak, hogy ha a tiszai híd 10 vagy 12 évi jótállás mellett azélszerűleg helyreállíttatik, az építési költségnek harmadát kifizeti. Az építettség elhatároztatott, de Józsa Gyuri azt nem érte meg, időközben meghalt. Örökösei nem hagyták abba

a híd kiépítését; az első magyar tiszagőzhajózási társaság gróf Andrássy Gyula elnöklése alatt szintén hozzájárult a híd fölépítéséhez, mert a hidat a gőzhajózás számára emelni kellett, vagy felnyitni kapuval látni el. Az újraépítés 11,811 forintba került. De nem sokáig szolgált, 1849 február havában a magyar kormány a révben levő kocsmát, épületeket lerontatta s ugyanazon év július 1-sején a híd Toldalagi Mihály őrnagy, Korponay ezredes és Szekerka J. szolgabíró rendelkezése a muszka hadsereg elől fölépíttetett; többé nem is építették föl. Helyén ma a vasúti és kocsiközlekedésre is szolgáló nagy vashíd áll.

A hídépítésen és a töltéscsinálásán kívül Józsa Gyuri komolyan és nagyban foglalkozott a negyvenes években vasútépítés eszméjével is. Szándéka volt Budapestet Debreczennel Jászberényen, Apátin és Tiszafüreden át összekötni. E szándéka kivitele ügyében sokat utazott és sokat költött. De hát a kormány munkálatai

vasútépítés tekintetében Szolnok és Szeged felé látszottak irányulni. Józsa aztán e miatt elkedvetlenedett, de azért folytatta ez irányban ezélba vett szándéka kivitelét, de e közben elérte halála. Halála körülményeit sokféle képp adják elő. Jász-Apátin fölvett jegyzőkönyv szerint ott halt meg, és pedig vasúti ügyben fáradoztatásban, hirtelenül, rövid betegeskedés után.

A tiszafüredi temetőt sok itt megfordult idegen látogatta régebben s látogattja ma is, hogy a Józsa Gyuri sírját megtekintse. Ott találták a hantosságot a nagy tölgy fejével (mely az előbbi, elkorhadt, cseresznyefa helyét pótolja) ezzel az egyszerű bevesséssel: «Itt nyugszik Józsa György úr.» Ma már a tölgy fejfe mellett ott áll a díszes emlékkő, melynek felirata a következő:

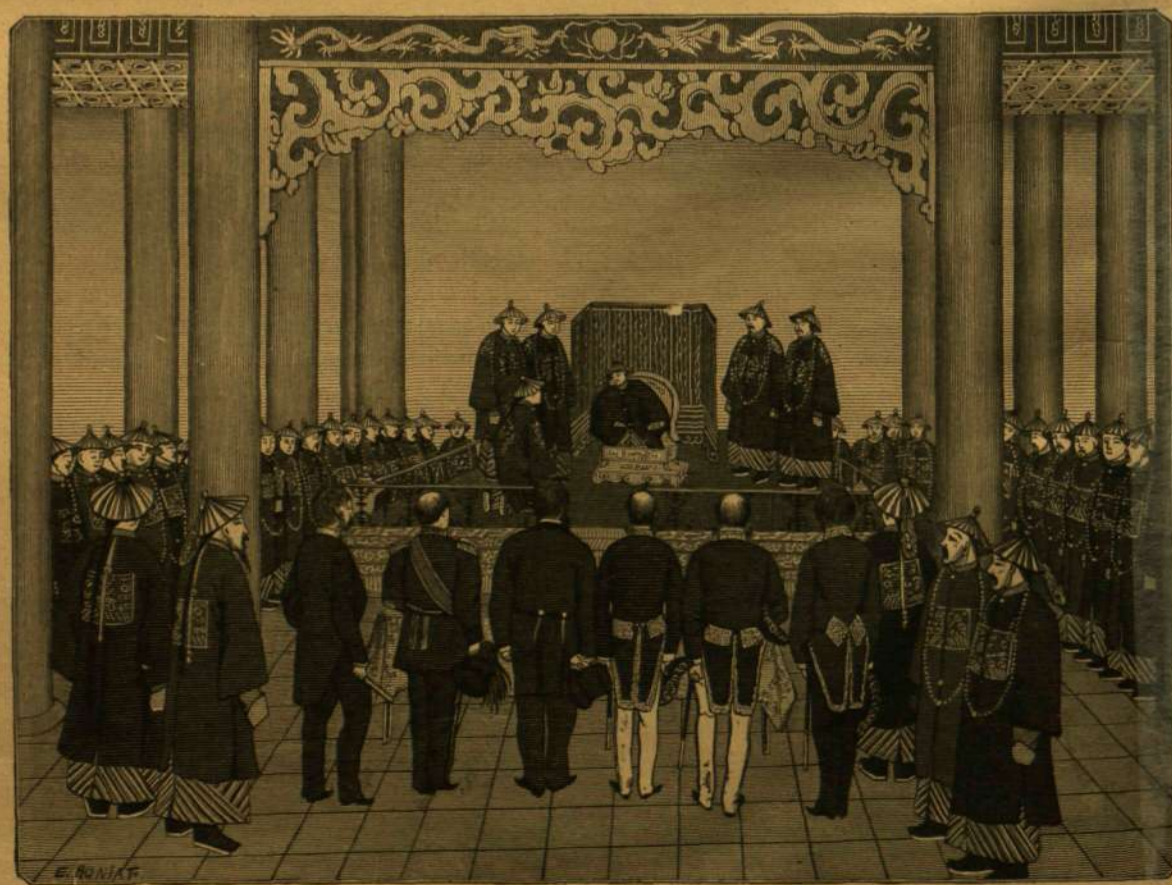
Itt nyugszik néhai tekintetes, nemes és vitéz lett Pankotai Józsa György (Józsa Gyuri). Élt 54 évet, meghalt 1846-ban. — Béke poraira! — Ezen emléket nagybátyja iránti kegyelemből állíttatta Wattyay Gusztáv.

KHINAI KÉPEINK.

A *talár-város egyik kapujának környéke Pekingben*. A pekingi tatár-város déli falát kívülről hatalmas széles árok, meg egy útnak nevezett, roppant széles beépítetlen homokpuszta szegélyezi s csak ezen túl kezdődnek a khinai városrészek épületei. A hatalmas, komor falakról izzóan verődik vissza a napsugár, a vigasztalan, sivár képen nem enyhít a lassan tovaáramló levek-karaván egyhangú kolompja.

Milyen más azonban egyszerre a kép, a mint a hatalmas kaputornyok alatt dühbörgve, mint egy alagútban fordul be az utas kocsija a mandsu-vagy tatár-városba. A szépen kövezett utcán tolong a nép, kiabálnak az árusok, sietve rognak a könnyű kocsiok, lihegve, kiabálva tör útát a palankin hordozója félig futó lépései közben, nyikorog a kuli taligája s a szellő lengeti az egymás hegyén-hátán szorongó üzletek fényes, izléses czégtábláit. Pezsgő élet, sajátosság világ nyílik itt meg az útas előtt, a melyről fogalma sem lehetett, mikor kocsijának kerekéi még a falon kívül a homokban süppedeztek.

Tien-Czin khinai városrésze. Tien-Czin nem olyan éjszakaias jellegű khinai város, mint Peking s a Pekinggel szomszédos városok. A míg ezekben kocsival kényelmesen járható széles utcák vannak, addig Tien-Czinben a délvideki városokra emlékeztető, szűk sikátorok vannak.

AZ EURÓPAI DIPLOMÁCIAI KAR ELSŐ FOGADTATÁSA A KHINAI CSÁSZÁR ÁLTAL 1873 JÚNIUS 29-ÉN. — Khinai rajza után.

Minthogy Tien-Czin az a fontos hely, a hol a Nagy-csatorna a Pei-ho folyóba jut, tehát a hova a délvidekről adó fejében beszállított rengeteg mennyiségű rizs, gabona, gyapot, selyem, thea, stb. mintegy gőczpontba összegyűl, e városban a délvideki jellemvonások az éjszakiakkal elegyedve fordulnak elő. A szűk utcákat számos emlékkapu díszíti. Az egyik ja-mönt, vagy hatósági palotát két hatalmas árboez jelzi képünkön is, leghátul pedig a város kerítő falának kaputornyai látszanak.

Tien-Czin város egyik kapuja. Meglehetősen rossz állapotban van Tien-Czinnek ez a kaputornya, úgy látszik, hogy szolgált már védelmül, a mit az is bizonyít, hogy a kép előterén balról csinosan épült hármastású téglafal látszik, a mely valami szép templomnak a bejáratával áll szemben. A rossz nyelvű európaiak ráfogják a khinaiakra, hogy azért építenek minden nagyobb porta elé ilyen ellenfalat, hogy a rossz szellem be ne tudjon repülni. A rossz szellem, vagy sárkány, vagy akárhogy nevezük is, t. i. a khinaiak hiedelme szerint csak egyes irányban tud repülni, a fal azonban kitérésre kényszeríti, tehát nem tud bejutni az épületbe. A képünkön látható fal annyira csinos, hogy nem hozzá tartozó lehetett az a kis épület, a mibe épen most vonúl be valami buzgó csoport, hanem itt hajdan pompás templom állott, a mely azonban elpusztult. Valószínűleg az európaiak pusztították el 1860-ban.

E három khinai kép *Acsél Henrik* festőművész birtokában levő becses rajzok után készült, a mely rajzokat ő a Khinában sok évig egy nagykereskedőháznál alkalmazásban volt hazánkba, Kun Ignác hagyatékából szerezte meg.

Kanton bevétel és a vasgyűrök futása. 1858 december 28-án reggel hat órakor kezdte az egyesült angol-francia hadsereg Kanton bombázni. A város védelmére a katonákon kívül önkéntes csapatok is vállalkoztak. Ezek az önkéntesek voltak a mai boxerek elődei, az úgynevezett «vasgyűrök». Ezek azonban oly szedett-vedett, gyáva népség voltak, hogy sehol sem mertek lőtávolban megmaradni s az egyesült hadsereg támadására vad futásnak eredt az egész ország, meg a lakosság. Másnap a város falait támadták meg az európaiak, de ott már nagy ellenállásra találtak. Különösen az éjszakai kaput vitézül védelmezték az éjszakai-khinaiakból álló csapatok. Hanem azért az európaiak mégis elfoglalták. Az események további folyását fentebbi cikkünk tárgyalja.

Európai diplomaták első fogadtatása a khinai császár által 1873 június 29-én. Semmi

KANTON ELFOGLALÁSA ÉS A VASGYÜRÖK FUTÁSA.

sem jellemzi annyira a khinai politikában beállott s az európaiakra nézve kedvező fordulatot, mint az, hogy hosszú huza-vona után végre sikerült audienciát kieszközölni az addig hozzáférhetetlen császárnál. Őt hónapig tanácskoztak a módozatok felett s úgyszólván minden kezmozdulatot előre megállapítottak. Később több ilyen kihallgatás is volt, de bizony a diplomaták hamar beleintak. Képünk khinai művész rajza után készült, de valami európai fametsző ábrázolta s tónusokkal látta el a különben csak körvonalos khinai rajzot s ezzel kivetkőztette eredeti jellegéből.

Az első tien-czini szerződés aláírása 1884-ben. Franciaország hátsó-indiai gyarmatpolitikája Kochin-Khinából kiindulva, Annamra és Tonkingra vetette szemét. Tonking (helyesebben Tong-king) valódi khinai birtok volt, míg Annamot Khina csak hűbéres államnak tekintette. A francia politika megtalálta az ürügyet, hogy ennek a nagy területnek a birtokáért belekössön a birodalomba, s 1882-ben a francziák kiverték a khinaiakat mindkét tartományból. A francia hadjárat sikere kényszer-

ítette a khinaiakat az 1884 május hó 11-én Tien-Czinben aláírt békeszerződésre, a mely szerint Khina az említett két tartományból kivonul. Ezt a jelenetet ábrázolja képünk. A francziák részéről Fournier kapitány, rendkívüli követ, a khinaiak részéről Li-Hung-Csang, akkor Csi-li tartomány alkirálya írták alá a papíron maradt szerződést. Képünk khinai művész készíttette s tetszősen tüntette fel a méltóságos khinai öltözeteket a szándékosan torzképpé rajzolt európai pantalonok mellett; az európaiak hosszú, vékony lába t. i. különösen neveltséges a khinaiak előtt. Érdekes nyomát látjuk e képen annak is, hogy az európai szokásukból már átvett valamit Khina: a két szerződés-aláíró feje felett ott kegyeg az európai óra! Különben a szoba rendkívüli egyszerűsége, a bútorok szabása és elrendezése, stb. teljesen khinai. Mindegyik jelenlevő mellett ott van a teás csésze, a melyhez azonban nem illik hozzá nyúlni.

Az első tien-czini szerződés nem sokat ért, mert a francziák nem várták be a kivonulás fogantatását, megtámadták Tonkingban egy erődöt és annak őrségét elkergették. A khinaiak ezt egész joggal békebotának véve, pénzbeli kárpótlást követeltek, sőt megtámadták a francia telepeket. Ebből lett az igazi nagy tonkingi háború, a melynek folyamán végre 1885-ben a khinaiak határozottan legyőzték a francziákat, a kik nagyon is kevéssé becsülték a khinaiak vitézségét. Csakis az angolok közbenjárására sikerült a francziáknak 1885 június 9-én a második tien-czini szerződésben kedvező feltételekhez jutni s Annamot és Tonkingot megtartani.

AZ AFRIKAI VADÁLLATOK VÉDELME.

Afrika mívelődésének egyik legnagyobb akadály a házi állatok hiánya. Az Európában használatos igavonó és egyéb háziállatok ott nem igen tudnak meghonosodni s ezért gondoltak arra, hogy a honos állatokat használják fel a szükséges munkára. Mind gyakrabban is halatszanak újabb időben olyan vélemények, hogy korlátozni kell az európai vadászok pusztításait, legalább azokra az állatokra nézve, a melyeknek hasznát lehet venni mezőgazdasági munkára, vagy ipari célokra. Felhozzák Amerika példáját, a hol néhány évtized előtt még millió számra volt a bivaly a prairieken, ma pedig elvétve is alig találhatni egyet.

Ugyanaz a sors, mely az amerikai bivalyt érte, fenyegeti az Afrikában honos állatok leg-többjét. A lóhoz nagy mértékben hasonló gragga-ló és a hegyi zebra egészen kipusztult. Közeli van a pusztuláshoz a fehér farkú gntú, a zsiraf és az antilopok több faja. Az elefántot is folyton üldözik s most már vadon nem is tenyész másutt, mint a Kongo medencéjében.

A TIEN-CZINI SZERZŐDÉS ALÁÍRÁSA 1884 MÁJUS 11-ÉN. — Khinai rajza után.

Az afrikai vadállomány fenntartása egyébiránt különböző okokból szükséges: az emberek táplálkozása, valamint a szelídítés és a keresztezés szempontjából. Ha a kultúra győzedelmeskedni akar Afrikában, alkalmas állatokra van szüksége a munkára ép úgy, mint a közlekedésre. Sok, nagy részben meghiúsult kísérletet tettek arra, hogy az éghajlatot kiállós az Afrikában pusztító járványoktól mentes állatfajokat hozzanak létre s ennek csak egy cseprőzető módja van: a benszülött állatok felhasználása. A zebra, mint igás állat az egyenlítő vidékén, a hol a ló már nem él meg, az afrikai bivaly a mocsaras, lázas vidékeken új meg új területek civilizálásában segítenék az európaiakat. Kimélni kell a vadzsamarat, a melytől a mi számarunk is származik, s a még ki nem halt vad lófajtaikat, melyek, mint a kísérletek mutatják, az európai lófajokkal sikeresen kereszteszhetők. Ilyenformán részint a régi, bevált háziállatainkat lehet az afrikai éghajlatnak megfelelően átalakítani, részint pedig egész új háziállatfajtaikat tenyésztési szelídítés útján. Ez utóbbi célra különösen az antilopok egy fajtája a *boselaphus orcas* alkalmas. Ismeretes, hogy már a régi egyiptomiaknak ezerszámra voltak szelíd antilopjaik, Krim-félszigeten pedig sikerrel tenyésztik az újabb időben s mivel húsa igen ízletes, természete szelíd és vérmérséke nyugodt, nagy hasznát is veszik.

Ipari szempontból is fontos a vadállatok védelme. Elefánt, strucz, viziló — az utóbbinak bőréből erős gépszijákat készítenek — továbbá az orrszarvú nagyon keresett ipari és kereskedelmi czikkéket szolgáltatnak. Ezért a struczot Dél-Afrikában nagyban tenyésztik s a viziló tenyésztésére is szándékoznak kísérletet tenni.

Nem pusztá érzélgés tehát, hanem a gyarmati gazdálkodás egy fontos kérdése, ha tiltakozó szavak hangzanak fel az afrikai vadállatok pusztítása ellen. Nem rég e célból nemzetközi értekezletet tartottak Londonban, hogy az érdeklő gyarmati hatalmak közt megvessék alapjait az egyöntetű eljárásnak. A teendő főbb intézkedések közt szerepel a messzire hordó löfegyverek bevitelének korlátozása, az európaiak számára való vadászati engedélyek megszorítása, egyes vidékeken a vadászat teljes megtiltása s e helyeknek védőterületté nyilvánítása, bizonyos hónapokban teljes vadászati tilalom, a mint az Európában szokás, stb. Díjakat akarnak kitűzni az ártalmas fenevadaknak, krokodiloknak, ragadozó halaknak, gigyóknak, oroszánoknak, stb. irtására s bizonyos állati bőrére kivitelét vámot akarnak vettetni. A fiatal elefántok vadászata egyáltalán el akarnak tiltani. A Kongo-államban s a franczia Kongo-gyarmaton ez utóbbi tilalom már régebbi idő óta fennáll, a német Kamerunban pedig az elefántvadászat minden neme tilos.

Az értekezlet határozatait most közlik az érdeklő kormányokkal, melyek bizonyára megteszik rövid idő alatt az intézkedéseket ebben a gyarmataikra nézve nagy fontosságú ügyben.

BALOGH BERCZI.

I.

Édes apám, hallja,
— Ég áldja meg kendet —
Nagy Bercesényi Miklós uram
Rézdotot verettet.

• Vele mennék én is
Vívni szabadságér,
Megvár engem még Aranka,
Az a lakzi ráér.

Öreg Eöry Tamás
Fejet ráz a szóra:
• Lekem fiam, Balogh Berezi,
Nem vihet a' jóra.

• Lázadó a kurucz,
Pártos a vezére,
Mellettk nem harezol csúfra
Lányom vőlegénye!

• Magyar az egy lábíg,
Magyar vagyok én is,
Föl is út van, le is út van,
Elmegyek én mégis!

• Adta kölyke, mennél?
De én nem eresztlek!
Te vagy lányom mennyországa,
Meg én is — szeretlek!

• Ne nyergeld a sárgát —
Belébútt a sátán!
Ezer ördög! Eöry Tamás
Úr a maga házán!

• Kengyelben a lábam —
Ne váljunk így megsem!
• Ide menten, hajdú, csatlós!
Nem búcsúznak, még nem!

• Ordas cseléd, tágulj!
— Tűz a legény arca.
Sok a hajdú, kék dolmányos
S érez mindnek a marka.

A kules egyet fordulj,
A zárja csikordul,
Eöry Tamás földre dobbat:
• Innen ki nem mozdul!

II.

Nyíló rózsza hajlott
Börtön ablakába...
Balogh Berezi mély álomból
Ébreszti babójá.

Gyönyörű Aranka,
Szénefekete hajjal,
Tüzes szemű sötét éjféli,
Maga piros hajnal.

• Nézd, szerelmem, éj van,
Néma, holdas, tiszta...
— Jó paripád kantározva —
Fuss! Én várlak vissza!

• Főnn lobog a zászló,
Tárogató hallik...
Jó az apám, majd megbékül...
Ránk is kihajnallik!

Ráborúl Aranka
Berezi kebelére,
Nézi Berezi, nézi s nem tud
Még betelni véle:

• Add még egyszer csókra
Azt a bárszony orcád! —
— Könyvek között mosolyg a lány —
No, most Isten hozzád!

III.

Elsőt szól a kakas...
Eöry Tamás, ébredj!
Óiba kötött szilaj csikó
Eltépte a féket.

Holdvilágos az éj,
Az ösvény fehérlik,
Tajtékozó lovon rajta
Eöry nyargal végig.

Mintha táltos vinné...
• Állj meg, Berezi, állj meg!
Nem búntalok, bizony Isten —
Várj meg, fiam, várj meg!

• Állj meg, Berezi, állj meg,
Megadod az árát!
Isten engem úgy segéljen,
Lelövöm a sárgát!

• Itt a kard kezemben!
• Balogh Berezi, tedd el,
Mert megöllek, lázadó, te!
• Eöry Tamás, vedd el!

Horkol a sárga ló,
A hogy visszafordul,
Görbe szablyák, éles szablyák
Összecsapnak zordul.

Vágja Balogh Berezi:
Az első nem talál,
A második szikrát üt ki,
A harmadik — halál.

Szomorú holdvilág
Bámúl alá kéken...
Balogh Berezi szemé fönn jár
A csillagos égen.

Távoli hangot hall,
Tán a szelek hozzák,
Nagy Bercesényi Miklós ottan
Ütötte rézdobját...

Vértessy Jenő.

A LEGÚJABB VILLAMOS LÁMPA.

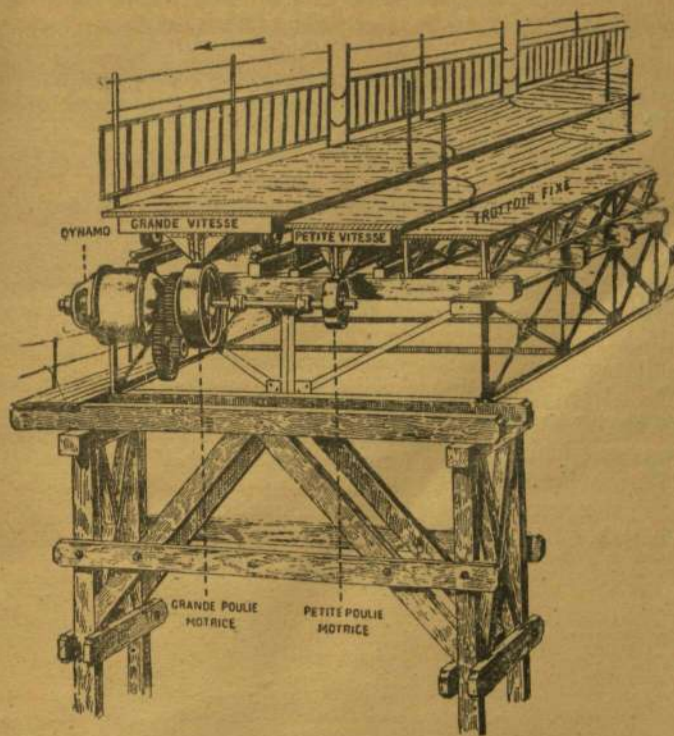
A világítás terén a legújabb időkben egymást követték az újítások és javítások; az egyik módszer csakhamar kiszorította a másikat: a fagygyertyát a petroleumvilágítás, a petroleumot a gáz. Majd a villamos világítás kezdett uralkodni, midőn ismét az Auer-féle égő tűnt fel előnyével. A következőkben egy újabb eljárást ismertettünk, a melyhez a technikusok nagy reményeket fűznek és a mely a legközelebbi időkben valószínűleg a legelterjedtebb világítási módok egyike lesz. Az új lámpát elektromos energia táplálja és nevezetessége abban áll, hogy az Auer-féle égőnek a gázvilágításnál létesített újításait a villamos világítás terén alkalmazza. Az új lámpát *Nernst Walter*, a göttingai egyetem tanára találta fel, s felfedezője után *Nernst-féle* lámpának nevezték el.

Bármely világítás bizonyos testek izzásán alapul. A petroleum-, gáz- és villamos lámpákban izzó szénrészecskék forrása a fénynek. Az izzás vagy széntartalmú gázok és anyagok elégetésével, vagy arra alkalmas anyagok nagyfokú iztásával idézhető elő. Így a világításnál a fényhatással együtt hőhatás is keletkezik. A világításra azonban a hőhatás természetesen felesleges, sőt a világítást drágítja is, mert a felhasznált energiát inkább a hőhatás emésztí, mint a fényhatás. A világító szerkezetek tehát annál tökéletesebbek lesznek, mennél erősebb a fényök és a mellett mennél kevesebb hővéget fejlesztenek. A kérdést legelőször igazán előnyösen az Auer-féle égő oldotta meg úgynevezett «hideg» fényével, mely sok fényt, de kevés hőszagot tartalmaz. Ezen égő röviden a következő elven alapszik: Bizonyos nemes fémföldekből, első sorban a thoriumból és a ceriumból finom szövetű harisnyát készítenek, melynek izzása igen erős fényt eredményez.

Az Auer-féle égő felfedezése után sokan gondoltak arra, hogy az alapjától szolgáló elvet a villamos világítás terén is érvényesítsék. Maga Auer is szerkesztett egy villamos lámpát, a melyben a használatos villamos, körte alakú izzólámpa szénfonalát osmium fonállal helyettesítve, gázlámpájának elvét villamos energiára alkalmazhatta. Ezen lámpa elterjedésének azonban több dolog állt útjában: többek között első sorban az osmiumnak ritkasága* és drágasága, továbbá az a körülmény, hogy noha az osmium alig olvasható meg, közönséges hőfoknál igen illékony és magasabb hőmérsékletnél erősen gőzölög és így csak hosszú praeparálás útján használhatta fel Auer izzó testként. Csak Nernst tanárnak sikerült a dolog nyitját eltalaní. A Nernst-féle lámpa elve ugyanaz, mint az Auer-féle izzóharisnyáé és felfedezése ép oly nagy haladást jelez az elektromos világítás terén, mint Auer találmánya a gázvilágítás terén. Érthető tehát, hogy a híres göttingai kémikus felfedezése már eleinte rendkívüli érdeklődést keltett a szakkörökben, s a német állami szabadalmi társaság a lámpa tökéletesítésére céljából több millió márkát ajánlott fel.

A villamos világítás két alakban használatos: kisebb helyiségek világítására a körte alakú izzólámpa, — nagy termek, utcák világítására az ivlámpa alakjában. Nernst lámpája mindkét célra egyenlően alkalmazható. A lámpa szerkezte felette egyszerű: Fő alkatrésze egy 1–3 cm. hosszú és 1–2 mm. széles magnésia páleza, melyet a külső levegőtől közönséges lámpaüveg zár el, hogy az esetleges gyors lehűléstől megóvja és a fényhatás egyenletességét a külső légáramlatokkal szemben biztosítsa. A magnésia azon nevezetes tulajdonsággal bír, hogy rendes körülmények között igen

* Az egész világ évi osmium-termelése körülbelül csak 120 kgr. és egy kilo osmium ára 1000 forint.

A «MOZGÓ JÁRDA» SZERKEZETE.

A PÁRISI KIÁLLÍTÁS MOZGÓ JÁRDÁJA.

rossz villamosság vezető, de előre felmelegítve kitűnő jó vezetővé válik. Ha aztán ilyen előzetes felmelegítés után villamos áram járja át, erős fehér izzásba jut és nagyfokú, de a szemnek kellemes fényt terjeszt. A Nernst-féle lámpa nevezetességét tulajdonképen a gyakorlati alkalmazásának egyszerűsége adja meg. Az eddigi izzólámpával való világítás drágaságának az a legfőbb oka, hogy a körtének lehetőleg légüresnek kell lennie, hogy a benne izzó szénfonál ne égessen el. A laikus ember nem is képzele, hogy e körülmény mennyire drágítja az izzólámpa előállítását. A Nernst-féle lámpában azonban a levegő ritkítására semmi szükség sincsen, mert a magnésia nem ég el a levegőben, sőt hogy a világítás után is megtartsa régi tulajdonságát, szüksége is van levegőre.

A technikusoknak azonban még mindig nem sikerült a lámpának teljes berendezése. Az előre való felmelegítés módjának kérdése az, mely mai nap a legtöbb villamos gyárban a szakkérfiakat foglalkoztatja.

Az új világítási eljárás az eddigi villamos világításnál jóval olcsóbb: előállítása sokkal egyszerűbb és gyengébb áramot használ fel. Az áramerősség fokozásával azonban még az ivlámpa fényénél is erősebben világít és így egyszerre izzó- és ivlámpának szerepét játszhatja.

Nernst lámpájának felfedezésével a villamos világítás elérte fejlődésének azon fokát, a melylyel a ma használatos fényforrások legjobbika lett, a mennyiben a világítás kérdéséhez fűzött követelményeinket a legtakarékosabban oldja meg.

Goldzher Károly.

A PÁRISI KIÁLLÍTÁS «MOZGÓ JÁRDÁ»-JA.

A ki csak napokra megy Párisba, az már az első nap után le tesz a gondolatról, hogy mind- előt megnézzen. A látóvalók tengernyi sokaságától elkabulva a kiállítás egy-egy csoportján csak átsuhan, hogy annál több időt szentelhesen a kiállítás u. n. érdekességeinek, látványosságainak. A kiállításnak ilyen érdekessége, a mely felé első sorban fordul a látogató közönség érdeklődésével, a *mozgó járda*.

A *mozgó járda* egy jobbról balra haladó, magába visszatérő végtelen szalag, mely zakatoló larmával futja körül azt a tért, mely a Labourdonnais-út, a Quai d'Orsay, az Invalidusok tere és a Motte-Piquet-út közén mintegy 3400 méter hosszúságban nyúlik el.

Az útszalag maga egy álló és két folyton-folyvást *mozgó pályából* áll; az egyik négy kilométer és 250 méter, — a másik pedig éppen kétszer annyi sebességgel halad óránként.

A kik ezt a felette érdekes közlekedő-eszközt igénybe venni akarják, azok az álló pályaszere

(Trottoir fixe) lépnek fel; erről előbb a lassú (Petite vitesse), aztán a gyors mozgású pályaszere (Grande vitesse) mennek át, a hol tetszés szerint vagy állnak, vagy pedig a gyorsabb haladás kedvéért a pálya mozgása irányában előre lépdelnek. A leszállás ellenkező sorrendben történik.

Az álló- és a gyors mozgású pályaszere közt végig vonuló lassú mozgású pályaszalag arra való, hogy az ember ne legyen kénytelen hirtelen átugrani a sebes mozgású járdáról az álló pályaszere. Helyenként korlátok vannak alkalmazva az ide-oda át lépés könnyítésére, biztosítására. A gyors mozgású pályaszere két méternyi, a lassú 90 centiméternyi, az álló pályaszere pedig 1'10 méternyi széles.

A *mozgó járdaszalagok* apró kis négykerékű szekereken nyugszanak; a szalag-daraboknak félkör alakú végei pontosan egymáshoz illenek; az egészen olyan a képe, mint valami óriási, izületekből álló, lapos testű gigyő, mely megszabott pályán gyűrűzik tova.

A *mozgó járdát* elektromos erő mozgatja. Mindenik szekér alatt egy-egy dynamo-gép van; ezek lassúbb, vagy gyorsabb mozgást hoznak létre a szert, a mint a mozgó hengerkisebb (Petite poulie motrice), vagy nagyobb (Grande poulie motrice) átmérőjűek.

Az egész szerkezet vashidaláson mozog, mely viszont faoszlopokra van erősítve, hogy így a zaj és a rázkódás csekélyebb legyen.

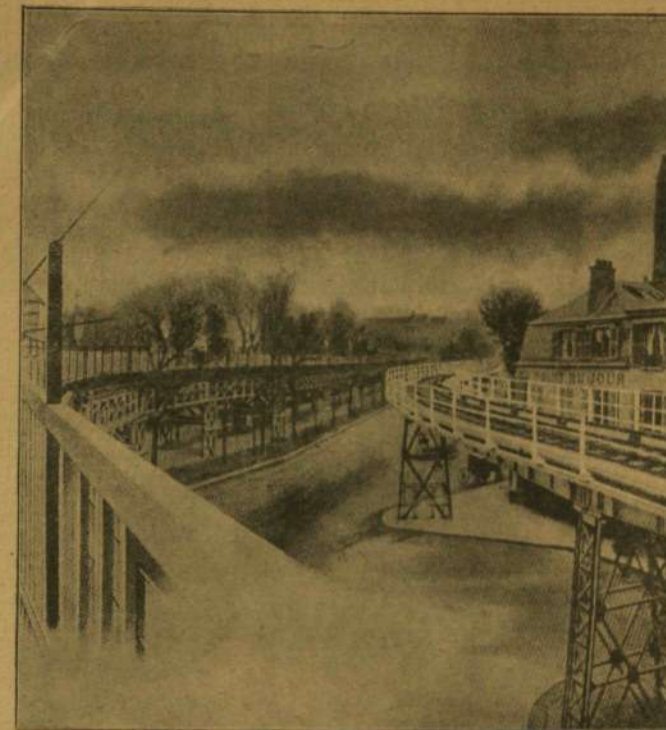
A *mozgó járdára* helyenként lépcsőkön, helyenként pedig mozgó feljárókon jut fel az ember, aztán külön-külön átjárókon megy át róla az útba eső kiállítási épületek első emeleti helyiségeibe. A járda zakatolva szalad alattunk a pavillonok mellett, a melyekhez a legtöbb helyen lejárók vezetnek. A járda alatt, a járdát tartó oszlopok között nyúzsóg az ember-raj, tolonganak a kocsi-sorok. A fel- és átjáró helyeket «állomások»-nak nevezik ugyan, de állomás voltaképen nincsen, mert — mint az elmondottakból is érthető — a járda állandó mozgásban van; állomásról csak annyiban lehet itt beszélni, a mennyiben az álló járdaszalag tizenegy helyen kiszélesedik a fel- vagy leszállás megkönnyebbítése kedvéért.

A *mozgó járda* vitelbére 50 centime, a melyért csak egyetlen körutat lehet tenni; a körút 20 perczig tart.

Hankó Vilmos.

AZ EURÓPAI KÖVETEK PEKINGBEN.

Egy héttel ezelőtt még teljes biztossággal hangzott a hír, hogy a Pekingben szorult európaiak, diplomaták, katonák, hittérítők, üzletemberek mind egy szálíg elpusztultak. El is siratták már őket az egész világ, mint a mivelődés vér-

A MOZGÓ JÁRDA EGYIK RÉSZLETE.

tanút, — de az azóta jött újabb hírek valószínűvé, majdnem bizonyossá tették, hogy mégis élnek valamennyien, az egy Ketteler báró német követ kivételével. Lehet, hogy az angol követ-ségen vannak összeszorúlva, lehet, hogy a császár foglyai, a ki tüzokül akarja megtartani őket, a békealkudozások idejére. Európaszerte nagy örömet szerzett életben létük híre, a mi egyúttal a kínai zavarok rendezésének ügyét is nagy mértékben megkönnyítette.

A Pekingben levő diplomáciai testület főbbjei állásukhoz képest naggyobbára fiatal emberek. Így az angol követ, Sir *Claude Macdonald* 1852-ben született, előkelő katonai családból. A sandhursti katonai iskolában nevelkedett s 1872-ben katonai szolgálatba állott. Több hadjáratban vett részt Egyiptomban és Ázsiában, majd Kairóban katonai attaché lett. Később zanzibari főkonzulává nevezte ki a kormány s onnan került a pekingi nagy fontosságú követi állásra. Pekingben ott van vele fiatal neje és két szép kis leánykája is, az egyik három, a másik hat esztendő.

Angol ember s Pekingben van Sir *Robert Hart* is, a kínai vámjövedék igazgatója, az ottani európaiak közt a legidősebb. Sir Robert Hart 1834-ben született s tizenkét éves kora óta úgyszólván szüntelenül Kínában tartózkodik. Alig van nála jobb ismerője Kínának és a kínai népek; úgyszólván egész élete a kínai viszonyok tanulmányozásában telt el. Nevezetes, hogy egész az utolsó pillanatig 6 volt az, a ki legkevesebb aggodalommal nézte a zavarok fejlődését s leginkább bizott benne, hogy a császárnának elegendő hatalma lesz a lázongás elfojtására.

A pekingi orosz követ nevezetes diplomata-családból származik; Giersnek, az egykori hírneves külügyminiszternek fia. *Giers Mihály* 1898-ban került a pekingi orosz követtség élére, miután elődje, Paolov, oly éles ellentétbe került Macdonald angol követtel, hogy vissza kellett hívni. Giers otléte óta békésebb lett a viszony a két versengő hatalom képviselői között, — legalább, a mi a küldöttségeket illeti. Giers különben fiatal férfi még, a ki különböző európai fővárosokban szolgált azelőtt s mindenütt mint a társaságok kedvelt tagját emlegették.

Csak egy év óta van Pekingben *Raggi marquis*, az olasz követ. *Raggi genuai* előkelő család fia; 1866-ban született; azelőtt a madridi és szeptérvári követtségéknél szolgált. Fialat neje még a mostani zavarok előtt áldozata lett a kínaiak idegen-gyűlöletének; utazás alkalmával megtámadták és megölték.

A pekingi osztrák-magyar követtség vezetője *Czikan* báró, tudvalegőleg véletlenül ép a zavarok kitörése előtt jött haza szabadságra. Távol-létében *Rosthorn* titkár helyettesíti. Rajta kívül ott van még Pekingben «Zenta» nevű hadiha-

jónknak parancsnoka, Thomann kapitány, a ki, mikor a veszélyeztetett pekingi követek a Takuban horgonyzó hadihajókról segítséget kértek, maga is elment Pekingbe abban a hitben, hogy egy-két nap múlva visszatérhet. Ezalatt azonban a fölkelők elpusztították a vasutat s ő is kénytelen volt a fővárosban maradni. Thomann kapitány negyvennégy éves ember; idehaza felesége és kis nyolcz éves leánykaja aggódik érte.

A pekingi európaiak életben léteről az amerikai követtől, Edwin H. Conger-től jött az első biztosabb hír. Conger 1843-ban született; ifjú korában részt vett az amerikai polgár-háborúban; azután ügyvéd, majd kongresszusi képviselő lett. Diplomáciai pályáját Brazíliában kezdte. Ő bizott a diplomaták között legjobban a kínai övezgy eszámében s az utolsó pillanatig ellenzte, hogy segédsapatokat kérjenek. Nejevel és leányával van Pekingben.

Japánt báró Nisi, egy körülbelül ötven éves

a gyümölcsös az egész esztendőn át eltart s a bensülöttnök nincs egyéb dolga, mint a diókat kupacokba összerakni. Egy ily kupacban három ezer darab dió szokott lenni. Ezek eladása könnyen megy, mert a szigeten kikötő idegen hajók tulajdonosai szívesen megveszik. Narancs, szilva, ananász és egyéb finom gyümölcs is vadon terem. Szántógy mindenféle zöldség, virág, remek rózsák, stb. Ruatan minden részeiben bőven tenyészik. A hőmérséklet rendkívül kellemes. A mi pedig a társadalmi viszonyokat illeti, ezek szintén a lehető legjobbak. A spanyol kormányt egy a szigeten székeltő hivatalnok képviseli, kinek egyedüli foglalkozását a csekély adó behajtása képezi. Katonák nincsenek, az egyedüli börtönben, mely a szigeten egy nádból font kunyhó alakjában látható, alkalmilag egy-egy részeg bennszülött szokott időzni, kit oda 24 órára bezárnak. Lopás és egyéb büntettek a szigeten ismeretlenek, az ajtókat soha be sem zárják.

25 millió forintra rüg, a mivel, — jegyzi meg egy angol lap — a három királyság összes kórházainak évi költségei fedezhetők lennének.

* Egy találmány jövedelme. Kevés feltaláló mondhatja magáról, hogy fáradozásának gyümölcsét élete java korában úgy élvezhette volna, mint dr. Gatling, a gyorstűzelő ágyúk feltalálója. Ugyanis a különféle szerkesztői gyorstűzelő ágyúk eredeti eszméje dr. Gatling-tól, egy éjszak-amerikai embertől ered, ki találmányáért tíz év lefolyása alatt Angliában és Amerikában 10 millió dollárt kapott.

* Furcsa újságok. Éjszakkéleti Kanada «Prince Albert» nevű falujában egy hetilap jelenik meg, melynek tulajdonosa, szerkesztője, reportere, hirdetői ügynöke és nyomdája ugyanegy ember. Az életre való szerkesztő négy oldalas lapjára a képes újságokból kivágott rajzokat ragaszt, a hozzávaló szöveget pedig veres tintával bele írja. A lap által közölt napi híreket a vidéken mohón olvassák. Ilyen formán jelennek meg Afrikában a «Mashona Land Herald» és a «Zambesi Times». Ezeket egy angol ember szerkeszti; a lap olvasói és hirdetői bevándorolt bányászok és kereskedők. Európa leg-

THOMANN OSZTRÁK-MAGYAR TENGERÉSZKAPITÁNY.

MACDONALD ANGOL KÖVET.

CONGER AMERIKAI KÖVET.

RAGGI OLÁSZ KÖVET.

GIERS OROSZ KÖVET.

HART VÁMIGAZGATÓ.

BÁRÓ NISI JAPÁN KÖVET.

A PEKINGI KÖVETEK.

EGYVELEG.

* A világ legmagasabb embere jelenleg Wilkins Lajos, ki St. Paul-ban Amerikában lakik. Az 1874-ben született férfi nyolcz láb két hüvelyk magas. Felső kabátjával három ember magát kényelmesen betakarhatja. Kezei iszonyú nagyok. A kis újján viselt gyűrűjén egy ezüst tallér könyven átesik. Ezen óriást azonban egy szintén amerikai Johnson Herman nevű 18 éves tanuló valószínűleg túl fogja haladni, mert a fiú évenként 5—6 hüvelyket nő, s ha így halad 21 éves korában a kilencz lábat el fogja érni. Johnson szülei közönséges természetű emberek, de egyik nővére hat láb három hüvelyk, egy másik alig 11 éves nővére pedig öt láb kilencz hüvelyk magasak. Wilkins Lajos csontvázát már előre a New-Orleansi múzeumnak adta el, s a vételár — 20 ezer dollárt — az ottani árvalásznak ajánlkozta.

* Az angol főrangú nők ékszerai. A Viktória királyné legutóbbi jubileumán az angol főnemesség női tagjai a windsori palota nagy termében, leginkább régi család ékszerekkel jelentek meg, bár némelyek, mint például Roxburghe hercegnő újabb kori ékszereket viseltek. Streeter és Payne udvari ékszerészek az ezen alkalommal viselt drága kövek értékét több mint 500 millió forintra becsülték. Ezen óriási tőke egy évi kamata

északiabb részén, Hammerfesten hetenként a «Nord-Kap» című hetilap jelenik meg, melynek tartalmát a hetenként Hammerfestbe érkező hajóval hozott norvégiai újságokból szedik össze. A legfurcsább lap azonban Deccan-ban — Kelet-Indiában — jelenik meg. Ezt reggelenként egy négyszögű pamut szövetre nyomtatják, illetőleg litográfálják. Az átviasztott példányt az előfizetők aztán mint zsebkendőt használják, melyet utóbb a helybeli mosónőnek adnak át, ki azt tisztára mosva újból a szerkesztőségbe viszi, hol másnap ismét «sajtó» alá kerül.

* A legszárabb és legesősebb helyek. A világ legszárabb helye a perui tengerparton fekvő Payta, hol az eső rendszeren csak minden hét esztendőben egyszer szokott esni. Midőn Fairchild Tamás a híres természetbúvár Payta-ba ment, a lakosságot nagy izgalomban találta, mivel előtte való napon az eső reggeli tíz óráig éjfélig folyton esett. Ez volt az első eső nyolcz év óta. A legnedvesebb hely okvetlenül Assam, hol 36 óra lefolyása alatt legalább egyszer esik.

* Az aranyműves és ékszerész mesterséget a philippini szigeteken kizárólag nők űzik, még pedig oly ügyesen, hogy az ottani arany és ezüst filigran műveket és fülbevalókat alig képesek másutt utánozni.

HEGEDÜS SÁNDOR MINISZTER ERDÉLYI UTJÁBÓL.

Szokatlan élénk mozgalmat keltett a miniszter útja minden vidéken, a melyet meglátogatott, kivált a Székelyföldön, a hol az egyes helyeken nagy tömegekben gyűlt össze a lakosság üdvözölni a «székely minisztert», a mint Hegedűst székely származása folytán maguk közt emlegetni szokták.

A miniszter, mint tudja van, főleg az ipar és kereskedelem állapotának tanulmányozása céljából utazott s mint kinyilvánította, az a törekvése, hogy «megértsük egymást a munkában»; hogy «a hazai ipar s kereskedelem úr legyen a maga házában és erre képesítve legyen». Nagy visszhangot keltett a miniszternek az a nyilatkozata, hogy a Székelyföldön tanulmányozni kívánta a kivándorlás útjait is, de «nem azért, hogy azokon továbbra is a székelyek vándoroljanak ki, hanem a székelyek készítményei».

Különösen lelkes fogadtatás volt Csik-Tusnádon, e kies fekvésű fürdőhelyen, hol a nagy számú vendégsereggel együtt az egész környéknek nagy tömegekben ide sereglett székely lakossága lelkesen üdvözölte a miniszterrel, családjával és kíséretével megérkező vasúti vonatot. Kocsiba szállva, az összegyűlt nagyszámú közönség folytonos éljenzése közt indultak a fürdőtelep megtekintésére, s bejárták az ősfenyvesekkel ékes, savanyúvízről híres helyet. A kellemes délutánt este vidám lakoma fejezte

HEGEDÜS SÁNDOR PÁNCZÉL KÁROLY REF. LELEKÉSZSÉZEL A FOGARASI TEMPLOM ELŐTT.

HEGEDÜS MINISZTER ÜDVÖZLETÉRE ÖSSZESEREGLETT SZÉKELYEK TUSNÁDON.

NYARALÓ VILLA TUSNÁDON.

tartottak. 1690 tájáig, I. Apafi Mihály haláláig, a fogarasi templom a fejedelmi udvartartás körébe tartozott.

A SZERB KIRÁLY ARÁJA.

Általános meglepetést keltett a fiatal Sándor szerb királynak az a váratlan elhatározása, hogy megházasodik, még pedig egy polgári származású, 37 éves nőt vezet oltárhoz: Lunyevics Dragát, Masin nevű volt bányamérnök özvegyét.

Lunyevics Draga 16 éves volt, midőn Masin mérnök, egy cseh származású orvos fia, nőül vette. A házasság azonban csak néhány évig tartott, mert Masin egy véletlen balesetnek áldozatul esvén, a fiatal nő már 20 éves korában özvegyen maradt. Nemsokára ezután Natália királyné udvarhölgyének hívta meg s később magával vitte külföldre is és mindig kiváló bizalommal viseltetett iránta.

Sándor király mintegy négy évvel ezelőtt ismerkedett meg a szép hölgygel, midőn

be, melyen nemcsak a fürdő közönsége, hanem a megye egész értelmisége s a Brassóból átrándult honvédtisztikar is részt vett.

Emlékezős a miniszternek Fogaras városában tett látogatása is, hol ez alkalommal iktatták be ünnepélyesen az ottani református egyház főgondnoki székébe, melyre 1899-ben választotta meg az erdélyi ref. egyházkerület közgyűlése. Az új főgondnok beiktatása a református templomban történt szép alkalmi szertartás mellett, melynek legkimagaslóbb részei voltak Pánczél Károly ref. lelkész üdvözlő beszéde és Hegedűs Sándor miniszter válasza, melyben buzdította az egyház hiveit, hogy továbbra is testvéri érzéssel töltsék be azt a missziót, melyet a ref. egyháznak e vidéken teljesítenie kell. Szépen egészítette ki e buzdításával azokat a szavait, melyeket az előtte egymás után tisztelgő magyar, szász és oláh küldöttségek hazafias nyilatkozataira vonatkozólag mondott s melyekkel békére és hazaszeretben testvéries együttérzésre intette a különböző anyanyelvű és vallású honfiakat. Az ünnepély végeztével a templom előtt megállapodott az előlék gyülekezet a miniszter és a mellette baloldalt levő Pánczél Károly lelkész mögött, miközben e jelenetről fényképi főlvel készült, melyet itt bemutatunk. Maga a templom érdekes régi épület, melyet a XVIII. században Erdély egyik legszebb ref. templomának

HEGEDÜS MINISZTER FOGADTATÁSA A TUSNÁDI VASÚTI ÁLLOMÁSON. — Adler fényképe után.

BÁRÓ JÓSIKA MIKLÓS IFJÚKORI ARCZKÉPE.

BENCZÚR GYULA SZÜLŐHÁZA NYIREGYHÁZÁN. (EGYKOR VÁROSHÁZA.)

SZABOLCSVÁRMEGYÉBŐL.

anyját egyszer Bissritzban meglátogatta. Ez időtől fogva Draga asszony gyakrabban haza járt Belgrádba, majd megváltván állásától, végleg haza is költözött, nyílt házat tartott s a legelőkelőbb társaság gyülekező helyévé tette szalonját.

Általános vélemény róla, hogy művelt, megnyerő és feltűnően szép nő, a kit legfeljebb 30 évesnek lehetne tartani.

Termete sugár s a királynál csak kevéssel alacsonyabb. Fiatalos arca kissé halovány, szemei feketék, ragyogók. Kötően beszél angolul, franciául, németül, művésziességgel beszélnek természetesen, megnyerő modorról.

Egyébként egészen vagyonatlan; utóbb udvarhölgyi nyugdíjából élt fényesen berendezett nyolc szobás lakásán. Kelengyét is királyi jegyese rendelt számára.

Van két bájos, szőke fiatalabb nővére is, kiket Draga asszony nagy gondnal neveltetett.

Meg kell még említeni, hogy a Lunyevics név a jobb hangzásúak közé tartozik Szerbiában, a mennyiben az egyik Lunyevics a szerb szabadságháborúban épen a mostani uralkodóház őse, Obrenovics Milos mellett kiváló szerepet vitt.

KÉPEK SZABOLCSVÁRMEGYÉBŐL.

Szabolcs mindig mintaképe volt a magyar nemes úri vármegyéknek, otthona a független, szabad gondolkodásnak, a vendégszerettségnek, hol a régi jó magyar szokások is részben máig fennmaradtak és tovább élnek. Már csak ezért is különösebb érdeklődéssel vehetjük kézbe a «Szabolcs vármegye» cím alatt közelebb megjelent terjedelmes munkát, mely a megyének kimerítő képét tárja az olvasó elé. S ez a kép annál igazabb és közvetlenebb, mert a nagy ismertető könyv a megye fiainak műve, kik szülőföldjüket, lakóhelyüket alaposan ismerik s a mit megírtak, azt nemcsak gondnal, hanem igaz szeretettel is írták meg. Az 574 oldalas, nagy alakú díszesen kiállított munka egyik kötete a dr. Borovszky Samu szerkesztésében megjelenő «Magyarország vármegyéi és városai» című nagy enciklopédikus vállalatnak; melynek kiadóhivatalánál (Budapest, Almásy-ter 2. sz.) esinos kötésben 12 koronáért rendelhető meg.

Az érdekes munkát igen sok és sikerült illusztráció élénkíti, melyek közül mi is bemutatunk néhányat.

Kezdjük a vármegye székhelyével, Nyiregyházzal, melyről különösen számos kép van a könyvben.

A régi Nyiregyháza a háborús idők miatt teljesen elpusztult s a mostani tulajdonkép csak 1753-ban kezdett felépülni, midőn Károlyi

Ferencz gróf a pusztá helyek betelepítését fel-földi tóttokkal megkezdte. S alig másfél század alatt, ime, mily virágzó s erőteljesen fejlődő nagy város állott elő a lakatlan, homokos, mo-csaras váratagon.

Több szép épülettel dicsekedhetik már Nyiregyháza, melyek közül legkiválóbb a vármegye-háza. E sikerült épület Alpar Ignác terve szerint 1892-ben készült el s 200,000 forintnál többbe került. Itt van elhelyezve a megyei múzeum is, mely a vidéki ilyenmő intézetek közt igen előkelő helyet foglal el.

A város ódon épületei közül feltűnő sajátosság kettős fedelével a régi városháza, mely aztán később magántulajdonná lett s ebben született jeles festőművésznünk, Benzúr Gyula.

Közül a könyv számos képet a nyiregyházi és környékbeli tanyai és népeletről is, melyek közül megragadják figyelmünket az úgynevezett «bokrortanyák», ezek a csinos, rendes, épületekkel, fákkal borított gazdasági udvarok, tükrei a jóllétnek, munkának, szorgalomnak. Sajátosságok a taligások is, a kik kétkerekű kocsiféle elébe egy lovat fogva, teljesítenek holmi apróbb fuvarozásokat és sok tekintetben a fiakert meg komfortáblit helyettesítik a Nyir fővárosában és környékén.

Nem messze fekszik Nyiregyházától éjszak felé Buj és Kótaj; ezek közt van a Török-szakad csárda, a melynek neve a Jókai «Egy magyar nábob» regénye révén országsszerte ismeretes lett. S majd midőn a haladó kor egymásután elsepregeti a föld színéről a csárdákat, a régi romantika emez őcska fészkeit, a Török-szakad emlékezete akkor is fennmarad.

A vármegye nyugoti részén, nem messze a Hajdúságtól találjuk Szent-Mihály községét, mely hajdan a Báthoriak birtokaihoz tartozott, de 1620-ban elpusztultván, akkori földesúrra, Lónyay Zsigmond építette fel újra, ki szabad hajdúkat telepített bele. Ezután Bethlen Gábor és később II. Rákóczy Ferencet találjuk a földesurak közt, majd a gróf Csáky, végre pedig a Dessewffy családot, mely máig is birtokos a községben. Igen szép régi kastélya és parkja van itt gróf Dessewffy Aurélnak, mely a XIX. század első felében gyűlőhelye volt az írói és művészi köröknek s Döbrentey és Kazinczy is gyakori vendégei voltak.

Nyiregyházától délkeleti irányban haladva, egymásután érjük többek közt Napkört, mely község már a tizennyedik század elején fennállott. Előbb a Kállayak, majd a Czudarok voltak birtokosai, később báró Jósika Miklósnak is volt itt birtoka. A községben két szép úrilak van, az egyik egy Kállay-féle ősi kúria, a másik Czukor Vilmos háza, melyben egykor báró Jósika Miklós lakott, kinek egy ifjúkori olajfestésű arczképe most is megvan a kúriában.

AZ EMBERI ÉLET TARTAMA.

A zsoldárok könyve szerint az ember élete nem tart tovább hétszer tíz esztendőnél. A tények azonban ennek ellene mondanak s nem egy példa van az ellenkezőre. Híres példája a magas életkornak egy angol hölgy, a kivel a későbbi III. Rikárd király Gloucester herceg korában táncolt s a ki ismerte Sir Walter Raleight 1589-ben, a mikor is 124 éves volt, de azután még 1603-ban is élt.

Az ilyen igen nagy életkor híre mindig bizonyos kétkedéssel fogadjuk, hátha nem is igaz? Buffon, a híres francia tudós azt tartotta, hogy az ember élhet száz esztendeig is, ha csak valami véletlen ok nem idézi elő a halálát. A véletlen ok nécesak valami baleset lehet, hanem mindenféle olyan baj, melyet az ember saját hibájából szerez magának. Buffon számítása azon az arányon alapszik, mely az állatoknál életük tartama és a közt az idő közt van, a mig nőnek. A kutya például két év alatt nő fel teljesen, s mintegy ötször-hatszor annyi ideig él. A ló négy éves korában van teljesen kifejlődve s huszonöt-huszonhat évig él. Már most, mondja Buffon, ha fölteszszük, hogy az ember tizennyéves koráig fejlődik, mért ne élhetne hatször-hétször annyi ideig, vagyis kilenczven, száz évet. Hogy az emberek általában nem szoktak ily magas életkort érni, annak oka, hogy nem élnek mindig úgy, a hogy élniök kellene. Csakhogy Buffon számítása eszményi számítás s nem veszi tekintetbe az emberi élet viszonyait. Mert hány embernek van módjában életét úgy rendezni be, hogy soha semmit se kelljen cselekednie olyat, a mi ártalmára lehet. A kenyéret gondja középett nem igen ár rá az ember megválogatni, hogy ez vagy az a munka, avagy életmód egészségére válik-e s nem rövidíti-e meg az életét.

Szabók, pékek, bányászok, varrónok, mind oly mesterséget űznek, a mely árt az egészségnek s idő előtt felemészti életerejüket. A leg-szerencsétlenebb helyzetben a közsörös műhelyek munkásai vannak. A híres sheffieldi közsörösök, a kik a világ legkitűnőbb késeit, ollóit, borotvát készítenek, mint a statisztikai megfigyelések bizonyítják, mind igen rövid életűek. Átlagos életkorukat így állapították meg angol orvosok: a villakészítők 29 év, a borotvagyártók 31 év, az ollócsinálóké 35 év. Legtovább még a fűrészek és kaszák készítői élnek: 38 évig. Majdnem mind tüdővészben halnak meg; a vannak s az aczélak apró pora rászáll a tüdejükre s képtelenné teszi a tüdővész fertőzés elleni ellenállásra.

Nem valami sokáig szoktak élni a kocsisok meg a rendőrök sem, bár mindig a szabad levegőn vannak, mert a hosszas tétlen állodgálás és ülés az utcán lanyhitja vérkeringésüket s aztán annál kevésbé tudnak az időjárás viszonyosságainak ellenállni. Sokkal egészségesebbek a kertészek, földművesek, pásztorok, mert ezek-

nek foglalkozása a szabad levegőn való sok mozgással jár.

Rövid életűek a kéményseprők, a kiknek nagy részét rákbetegség ragadja el, melyet állítólag a bőrükre rakodott korom idéz elő. A pékeknek negyvenegyszázaléka pedig — dr. Guy angol orvos számítása szerint — tüdővész kap, a mi egészségtelen mesterségük következménye.

Nevezetes, hogy az utcaszeprős egészséges mesterség. Az említett orvos azt mondja róluk, hogy náluk egészségesebb embereket még nem látott. A míg száz kőműves között csak 36 akad olyan, a ki még soha egy napig se volt kénytelen betegség miatt abbahagyni a munkát, az utcaszeprők 53 százaléka örvedett ily állandó egészségnek.

Egy híres angol író ezekben állapítja meg a hosszú életkor feltételeit: sok testgyakorlat a szabad levegőn, egészséges, mérsékelt táplálék és tartózkodás attól, hogy az ember élete meghosszabbításának módján törje fejét. Általában a megfeszített szellemi munkát is az életet megrövidítő eszköznek szokták tekinteni. S ebben van is igazság, mert az ilyen életmód különösen az idegrendszert rontja meg s teszi gyakran tönkre. Mégis, a szellemi munkával foglalkozók között gyakran találni bámulatos hosszú életűeket, különösen az uralkodók s a politikusok között. Fejedelmek között az egész történelem folyamán kevés példa van olyanra, a ki legalább egy fél századnál tovább ne élt volna, ha csak erős- szaks halál nem halt. Így például az angol uralkodók átlagos életkora 53 év, a mi elég magas szám, ha tekintetbe vesszük, hogy azok is bele vannak számítva, a kik még gyermekkorukban és azok is, a kik erőszakos uton-módon haltak meg. Bámulatosan magas az angol arisztokracia átlagos életkora: hatvan-hét év.

Híresek voltak hosszú életűekről a régi görög bölcsészek, nyilván mert soha sem volt valami sok dolgot s a mellett, mint afféle bölcsék, igen mértékletesen éltek. De az államférfiak sem panaszkodhatnak kora halálról, mint ezt a nagy kort ért politikusok sokasága tanúsítja. Csak a XIX. századból néhány példa: Kossuth Lajos, Gladstone, Beaconsfield lord, Palmerston, Brougham, Talleyrand, Metternich, Bismarck, mind messze túlhaladtak az átlagos életkoron. A tudósok és írók közül hosszú életkorokról nevezetesek: Hobbes, Voltaire, Fontenelle, Goethe, Newton, Kepler, a két Humboldt, Chevreuil, nálunk pedig Brassai Sámuel; ezek mind idő-

A «TÖRIK-EZAKAD» CSÁRDA.

sebek voltak nyolczvan évesnél, mikor meghaltak. Csakhogy még nagyobb azoknak a tudósoknak, íróknak, költőknek száma, a kiket fiatal korukban ragadott el a megfeszített munka.

A papok közt igen sok a hosszú életű. Egy nagy életbiztosító társaság igazgatója megval-lotta, hogy legszivesebben a papokat fogadják el életbiztosításra. Átlagos életkoruk mégis csak egy évvel hosszabb, mint az orvosoké, holott életük jóval nyugalmasabb. Az orvos valamivel tovább él, mint az ügyvéd, a ki e tekintetben körülbelül egy sorban áll a katonákkal és a ten-gerezekkel, művészekkel és kereskedőkkel. Ezeknek körülbelül 72 százaléka öt éven évesnél magasabb kort.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Vida Jeromos poetikája. Fordította, tanulmány-nyal és jegyzetekkel ellátta Várdai Béla. Budapest 1900. Jeles fiatal tehetség munkája ez a kiváló irodalomtörténeti jártasságra s élénk esztetikai

SZABOLCSVÁRMEGYÉBŐL. — NYIREGYHÁZA.

Jovanovic fényképe után.
SÁNDOR SZERB KIRÁLY.

költészet külső eszközeit illeti, azokról Vida sok figyelemre méltó, s Várdai Bélának műfordítói hivatosságáról tanusodik, hogy a hol az eredeti hangutánzattal, a verslábak játszi szökellésével, vagy vonatott lassúságával festi tárgyát, fordítónk kitűnő sikerrel adja vissza. Álljon itt a jeles fordításból mutatványul a következő néhány sor:

Költésztől nem elég, ha a sort valahogy kifarragja
S tisztán, értelmes szókkal jelölni a dolgot;
Megfelelő hangzás kísérje a műben a tárgyat,
Hangjal utánozzák színt azt, a miről daluk ott szól,
Alkalmas szókkal, keresett hangjával a versnek.
Más-más jellemet adj mintegy valamennyi sorodnak;
Más legyen mindnek lebegése, nehogy valamilyen
Az első, olyan legyen a második meg a harmad.
Gyors, suhogó léptű az egyik sor, föl magasra száll,
Könnyedén úszik a légben, alig mozdul a sebes szárny;
Míg nagy testével s lombán súlytalan a másik
Csak oallag, mászás terhével a rögzös köve.
Kép, külső, hang mindig a belső jellem után van,
Más és más minden tárgynál, szigorin különítve.
Így a mikor neki dölten evez, szüntáv a habok közt
Már a hajós nép: szinte a vont evezők, a csikorgó
Járművek által hányt tenger eszpedjón előttünk.
Messzire zúgnak az árban a szirtek, a szél a szorosban
Le felkörösölje a tengert; döngve ütődik
Parthoz az ár s zűdulva verődik törten a hullám
Viszsa a szirteknél s hogy hegyre toltól fel a vízből.
S mintha Szeizilla most megrengne egész fenekéig,
Egyik hullámbérc szíjain másikká rohan rá.
Am a mikor Nereus lecsújtja személt a két árt,
Fölhökkanva, hogy oly sima lesz, mint tóvízi tükör:
A szarkos csónak a a fenyő-falujt vígan uszál.
Majd úgyesen remélj el, a hol művelben előjön,
Hogy tűzvész pusztít Vulkán erejével az erdőn
Vagy lobogó vad lánggal emészt a réten a tarlót.
Így robog épen a víz, a mikor száraz fenyű-gallyat,
Mely pattogva tüzel, raknak fenekéhez az üstnek.
Érdes sziklaról ha beszél, ne legyen inóm a vers;
Hogyha pedig vídiám társad, legyen olyan a vers is.
Himnuszok vígan szaporítsa fülünkbe menelje.
Így ha tavasz jöttére mosolygva kiszőlül a rétélég,
Vagy feltárló élénk a hatalmas Olymp palotája.
Máskor meg komoran bú árnya terül el a versnek
Orszájan, a mikor leírod példát a gyűlölt
Szarnyas mint jósló huhogón vést éji sötétben
Elhagyatott sírverem avagy dült házi tetőkön.
Hogyha kiesiny tárgyad, kicsi, aprók lesznek a szók is
S megdönek, ha a tárgy nagy: a gigászon csupa óriás
Mértől minden: az arca természeté, a melé hatalmas
A tagok óriások, csontok s izmok se különben.

A magyar orvosok és természetvizsgálók 1899-ik évi, Szabadkán tartott XXX. vándorgyűlésének összegyűjtött Munkálatai most jelentek meg egy 877 lapra terjedő vastos kötetben, melynek elejére dr. Pódr Imre egykori egyetemi orvos-tanár arcképe van illesztve. A gondosan szerkesztett s tizenkét tárgycsoport szerinti fejezetre osztott nagy kötet 49 orvosi, 14 természettudományi, nyolcz gazdasági és társadalmi tárgyú értekezést, két tudományos estélyi előadást és két utazási leírást foglal magában a vándorgyűlések alapszabályain, jegyzőkönyvein és különféle jelentéseken kívül. Az értekezések és előadások szerzői közt ott szerepelnek: Schmausz Endre főispán elnöki megnyitójával, Chyzer Kornél, Entz Géza, Genersich

Antal, Hógyes Endre, Dollinger Gyula, Horváth Géza, Koch Antal, Mágócsy-Dietz Sándor, Staub Mór, Lendl Adolf, Jablonovszki József, Oláh Gusztáv, Daday Jenő, Ruffy Pál, Dirner Gusztáv, Konrád Jenő, Thuróczy Károly, Latinovics Géza, Wittmann Ferencz, Farkas Kálmán, Makora Lajos, stb. kik mind gondos tanulmányokkal, részben új nyomokon járó kutatásokkal járultak a tartalomban gazdag kötet előállításához. A nagyszabású gyűjtésményes munkát a Franklin-társulat nyomdája díszesen állította ki. A szakemberekre nézve kiválóan értékes nagy munka ára 10 korona.

Hires francia művész szobra a szépművészeti muzeumnak. Wallacis Gyula közoktatásügyi miniszter megvásárolta a Szépművészeti Muzeum számára Rodin Auguste-nak, a nagy francia művésznek egy szobrát, mely nimfákat ábrázol. Rodin ma az egész világ a legkiválóbb szobrászok egyikének ismeri el, sokan a legnagyobbakat tartják az élők között. Vele készítették el nem régiben Balzac regényíró szobrát is, melyet ép úgy magasztaltak, mint ócsaróltak, s végre is visszaadtak a művésznek.

II. Rákóczi Ferencz életrajza. A történelmi társulat Bay Ilona úrhölgy adományából 2000 korona pályadíjat tűzött ki II. Rákóczi Ferencz életrajzára. A pályaműnek az eddig felkutatott történelmi adatok felhasználásán kell alapulnia, s formájában és szellemében a művelt közönség, de különösen a mindkét nembeli felnőtt ifjúság igényeit szem előtt tartania. A források pontos megjelölésével irrandó mű terjedelme 20—25 nyomtatott ív lehet. A pályaművek jelíggel levéllel ellátva, 1902 április 8-ig küldendők be a társulat titkári hivatalához. A jutalmazott munka a «Magyar Történelmi Életrajzok»-ban — a szokott tiszteletdíj mellett jelenik meg.

Az országos mintarajziskolának és rajztanárképzőnek 1899—1900 évi tanévről Kelti Gusztáv igazgató terjedelmes Értésítőt adott ki, mely megismerteti az intézet célját, szervezetét, tervét s közli a rajztanárvizsgálati szabályzat teljes szövegét. Az intézet célja rajztanárokat, illetve rajztanítókat és rajztanítónőket képezni, valamint tehetséges ifjakat és nőket a festészetre vagy szobrászatra a szükséges ismeretek nyújtásával és gyakorlati fejlesztéssel művészi hivatásukra előkészíteni.

Nagy képes világtörténet. A Marczali Henrik szerkesztésében s a Franklin-társulat és a Révai-testvérek irodalmi intézetének kiadásában megindult Nagy Képes Világtörténet-ből a 73—74-ik füzetek hagyták el a sajtót. A népvándorlás korának történetét folytatja a keleti góthokról, a nagy Theodorichról, a burgundok országáról, a longobárdokról, az angol-szászokról. Számos kép érdekelti a szöveget. Egy füzet ára 30 kr, s kapható minden könyvkereskedésben.

Az Új Magyar Szemle, dr. Blaskovics Sándor és Ambrus Zoltán havi folyóiratának júliusi füzetét a következő tartalommal jelent meg: Khina és a hatalmas, X-től. Magyarország mezőgazdasága, Mihoffer Sándortól. Keeskémthy Aurél naplója, negyedik befejező közlemény Vészi Józseftől. Ruskin, Geócze Saroltától. A népevezér, drámai költemény, Szabó Endrértől. Előzmény harangok, regény, (7-ik közlemény), Rákosi Viktoról. Bovaryné naplója, Flaubert regényének folytatása Ambrus Zoltán fordításában. Herbert Spencer, Szász Zoltántól. Az «Új Magyar Szemle» előfizetési ára: félévre 12 korona.

Fehér könyv. Bródy Sándor havonként megjelenő folyóiratából a júliusi kötet is változatos tartalmú. É füzetek is mindenik közleményét Bródy maga írta, elmélkedést, alkalmosságok fejtegetést politikáról, személyekről; szépirodalmi dolgozatokat, stb. Ezek czimjei a következők: A király hitvese, Budapesti erkölcsök. Róza plótát talál. Az új németek és Else Heims. Az apród levele. Vajda Jánosról. Egy rossz asszony természetrajza. Regényalakok, stb. A kötet ára 80 kr.

Új zenemű. Csáthy Ferencz debreczeni könyvkereskedő kiadásában megjelent az «Erdő, erdő, sírú erdő» című kedvelt zenemű, zongorára Pávay G.-től. Ára 2 korona.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A honvéd-menedékház ünnepe. Az elszegényedett és megaggott 48-as honvédek számára harmincz év előtt a közönség adakozásából szerény menedékház épült Budapesten. Időközben állami segílyt is szavazott meg számára az országgyűlés s így vált lehetségessé, hogy az intézetben száz öreg honvéd talál otthont. De így is szűk volt. Mivel az intézetet majd a későbbi időkben a mostani honvédség számára is igénybe veszik, az épületet tetemesen bővítették, úgy hogy immár 150 öreg honvéd talál benne ellátást. Az új épületrész július 22-ikén avatták föl.

Ott volt az ünnepélyen báró Podmaniczky Frigyes,

Jovanovic fényképe után.

LUNYEVICS DRAGA, SÁNDOR SZERB KIRÁLY MENTASSZONYJA.

az országos központi honvédgyűlés elnöke, Nedeczky István felügyelő bizottsági h. elnök, stb. A menedékház honvédei díszbe öltözve sorban álltak az udvaron. A vendégeket Szent-Imrey Kálmán, a menedékház parancsnoka üdvözölte katonás rövid beszéddel, a melyben rövid visszajáratást vetett az építkezés történetére és köszönetet mondott a vendégeknek a megjelenésükért. Azután bemutatta katonáit egyenként a vendégeknek. Báró Podmaniczky Frigyes megköszönte az üdvözlést és Szent-Imrey beszédéből kiemelte, hogy milyen nagy köszönet illeti a menedékház kiépítéséért báró Fejérvári Géza honvédelmi minisztert. Azután még Nedeczky István fejezte ki a felügyelő bizottság köszönetét a miniszternek. A vendégek Szent-Imrey parancsnok vezetésével meglátogatták az épületet, a melyben tisztaság és rend uralkodik mindenütt. A vendégek Szent-Imrey meghívására villareggelire gyűltek össze a parancsnok lakásában.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

A magyar közoktatás kitüntetése Párisban. A párisi kiállítás ritka kitüntetés érte a magyar közoktatást. Az illető szakosztály ugyanis nem kevesebb, mint huszonkét kitüntetést szavazott meg a magyar kiállítóknak. A díjak kiosztásának ideje még nincsen megállapítva, mert a Bourgeois Leon elnöklésével működő zsüri még nem fejezte be tanácskozásait, de annyi bizonyos, hogy a legnagyobb kitüntetést a Grand-Prix-t is megkapja a közoktatásügyi miniszterium az állami népoktatás terén elért-óriási haladásért, s megkapja Budapest főváros az iskolák építésére, fenntartására fordított páratlan áldozatokért, melyekkel a kormány tevékenységét buzgón támogatta.

A kegyesrendiek rendfőnöke. A magyarországi kegyesrendiek főnöke július 25-ikén rendfőnökké választotta egyhangúlag az eddigi helyettes rendfőnököt, Magyar Gábor czimzetes kir. főigazgatót, a Ferencz József-rend lovagját, Szeged város díszpolgárát. Kalmár Endre, tiszteleti rendfőnök üdvözölte az új rendfőnököt. Magyar Gábor különösen Szeged tanításügye körül szerzett nagy érdemeket. Huszonégy évig volt a szegedi főgimnázium igazgatója, a mely idő alatt a gimnáziumot magas színvonalra s a rend legnépesebb intézetévé emelte. 1898-ban, mikor az elhunyt Frank Ferencz után helyettes rendfőnöknek választatván, Szegedtől búcsút vett, a nagy alföldi város őt díszpolgárának választotta.

MI UJSÁG?

Szent-István ünnepét a szokottnál is nagyobb fénytel ünnepelik meg augusztus 20-án, a magyar kereszténység és korona ezeréves jubileuma alkalmából. A budavári Mátyas-templomban Steiner Fülöp székesfehérvári püspök tartja az egyházi beszédet. Valószínű, hogy a király is képviselőt küld az ünnepre, József főherceget.

Erzsébet királyné síremléke. A magyar hölgyek díszes szoborművet készítettek Zala Györggyel Erzsébet királynénak a kapuczinusok bécsi sírboltjában nyugó hamvaihoz. Özv. gróf Teleki Sándorné és Emich Gusztávné az Erzsébet királyné-alap központi bizottsága nevében most küldik szét a meghívókat ennek a síremléknek felszentelési ünnepélyére. Az ünnepély augusztus 25-én délelőtt 10 órakor lesz. Az «Erzsébet királyné-alap» nevű egyesületet az ünnepélyen, tekintettel a sírbolt kicsiny voltára, egész Magyarországból összesen harmincz hölgy képviselheti. A küldöttség tagjai augusztus 24-én este kilencz órakor találkoznak a bécsi «Hotel Elisabeth» társalgójában. Másnap testületileg átvonul a hölgybizottság a sírboltba. Öltözékek: kivétel nélkül fekete selyem ruha, fekete kalap és keztyű. Az ünnepély után ismét a «Hotel Elisabeth»-ben gyűlnek össze a hölgyek, a hol az ünnepély lefolyásáról szóló jegyzőkönyvet minden jelenlévő aláírja, hogy erről a történelmi fontosságú momentumról az országos levéltárba okiratot helyezhessenek el. A beszentelést Vasary Kolos bíboros hercegprímás teljesíti.

Az ezredév emlékműve. Az ezredéves honalapításnak budapesti emlékművét az Andrássy-út végén, a városligeti torkolatnál emelik. Zala György szobrászati alkotása ez, melyhez az építészeti részt Schickedanz műépítész tervezete. Az építési munka legnagyobb része már kész, vezetésen a félköralakú oszlopszekernő, mely mint hatalmas diadal-

EGY NYIREGYHÁZI BOKORTANYA UDVARA.

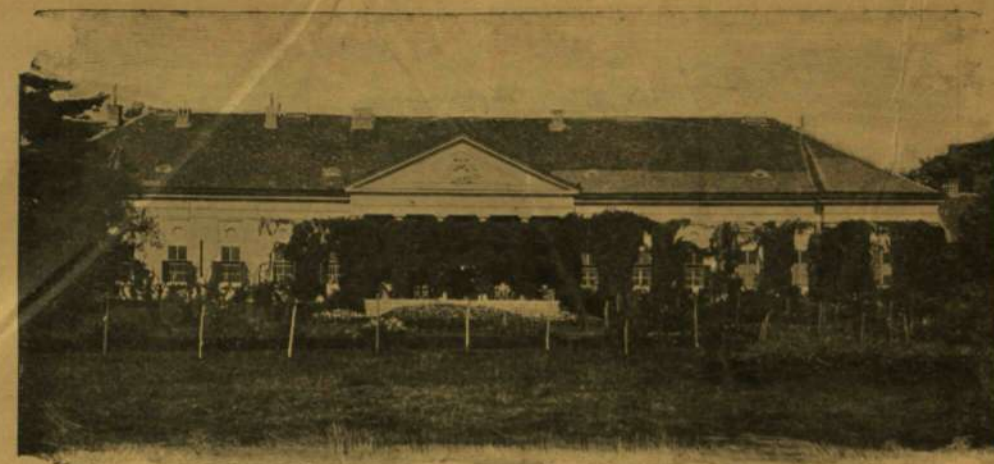
kapu, méltó befejezése lesz az Andrássy-útnak. A szobrászok most a domborműdíszítéseket faragják rajta. Az építményre jövő szoboralakok egy része is készen van Zala György műtermében, a nemzeti hősek és királyok alakjait pedig most készítik a mintázással megbízott művészek.

Tisza Kálmán családi ünnepe. A geszti kastély július 22-én szép családi ünnep színhelye volt. Ezen a napon ünnepelte Geszt ura, Tisza Kálmán házasságának negyvenedik évfordulóját. 1860 július 22-én esküdt meg ugyanis az akkor ifjú daliás Tisza Kálmán Degenfeld Ilona grófnővel. A boldog évfordulót szűk családi körben ünnepelték. Étkezés alatt a debreczeni Magyar-féle banda húzta a szebbnél-szebb magyar nótákat, melyeket az őz háziúr fiatalos kedvvel huzatott egymásután.

Gróf Festeticz György szobra. A keszthelyi Georgikon nagyevővel alapítójának, Festeticz György grófnak szobrát emel az országos gazdasági egyesület a keszthelyi kikötőben, gyönyörű park közepén. A budapesti szobrász-iskola egyik tehetséges végzet növendéke, Lukácsy Lajos mintázta a szobrot, mely a hires magyar gazdát álló alakban, az ekeszarvára támaszkodva, örökíti meg. A szobor a jövő évben készül el.

Szily Kálmán több év óta a radegundi furdőben tölti a nyarat. Az ott időző vendégek az Akadémia nagyérdemű főtitkára tisztelgetőre e napokban szép, családias ünnepet rendeztek s egy viruló szép völgyet az ő nevével kereszteltek el.

A Margit-sziget hídjá. A Margit-sziget hídjának felavatását a kereskedelmi miniszter augusztus

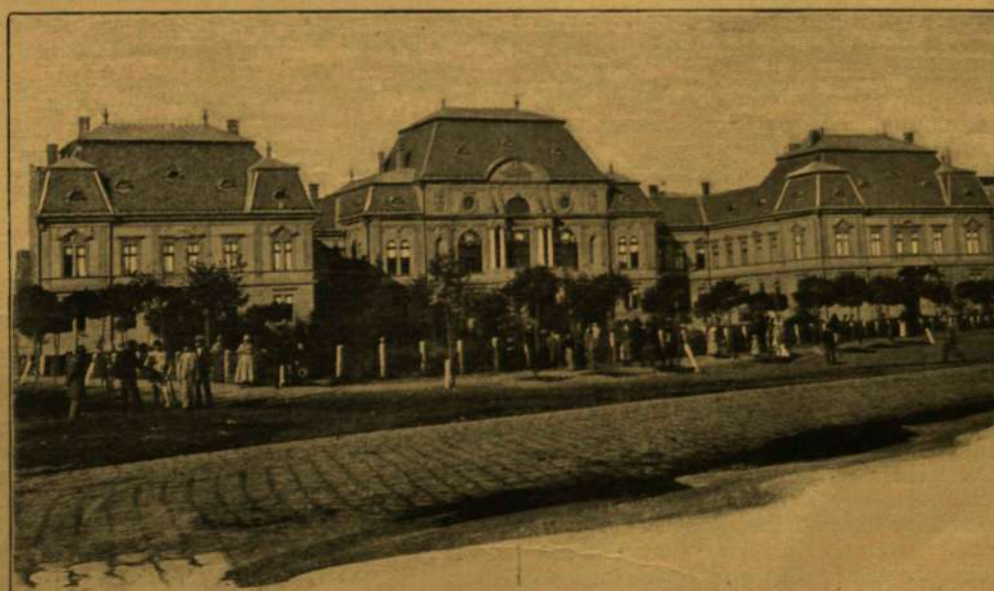
GRÓF DESSEWFFY AURÉL KASTÉLYA SZENT-MIHÁLYON.

19-ikére tűzte ki. A hídavatás ünnepélyesen megy végbe. Az alkalmi beszédet Hegedűs Sándor kereskedelmi miniszter mondja, a hídát József főherceg adja át a közhasználatnak. Az ünnepélyen ottlesznek a kormány tagjai és a hatóságok képviselői. A Margit-híd közepéről a szigetre levezető új híd a gyönyörű szigetre új életet visz, mert látogatása nem lesz többé a gózhajók kiszabott menetrendjéhez kötve és télen is akadály nélkül kereshetik föl

össze, augusztus 5-én indulnak különvonaton Budapestről Párisba. Vezetőjük a kereskedelmi miniszter megbízásából Vigh Albert orsz. iparoktatási főigazgató. A párisi magyar kormánybizottság, valamint a francia iparkamara ünnepélyesen fogadja a magyar iparosokat. — A tanulók nemzetközi kongresszusára a magyar diákszövetség 25 küldöttje július 25-ikén utazott Budapestről Párisba. — A nemzetközi sajtókongresszus magyar tagjai pedig Rákosi Jenő, az «Otthon» elnöke, és Vészi József, a budapesti újságrólk egylete elnöke vezetésével július 26-ikán indultak Párisba.

A párisi olimpiai versenyek. A világbajnoki versenyek után, a melyek közül a diszkoszvetés világbajnokságot Bauer Rezső, a budapesti tornaklub tagja nyerte meg, a handicap versenyek következtek, melyekben az addig legerősebbek bizonyos előnyöket tartoznak adni. A 100 méteres síkfutás-handicap előfutamaiban három magyar: Schubert, Koppán és Speidl Zoltán jutott első helyre, a második próbaversenyén már csak Schubert maradt meg, de a döntő futáskor nem győzött, mert a mint futásnak eréd, az utána következő amerikaiak egyszerre «halt»-ot kiáltottak. Schubert megállt, ők pedig neki iramodtak s általános nevetés közt intették el maguk közt a verseny sorsát. Schubert a verseny ellen óvást emelt, de annak hely nem adatott. Július 22-ikén azonban a magyarok ismét két szép diadalt arattak. A súlydobásban Crettier Rezső (magyar uszó-egylet) 14 méter 24 centiméterrel első lett. A 400 méteres síkfutást pedig Koppán Pál, a magyar atletikai klub tagja 35 méter előnnyel 48¹/₂ másodperc alatt nyerte meg. Az olimpiai versenyek főgyőzteseként az amerikaiak és angolok után mindjárt a magyarok és franciaik következnek.

Telefon drót nélkül. Szombathelyről azt jelentik, hogy Musis Zsigmond posta- és táviró tiszt a napokban kísérletet tett saját találmányával, a drót nélküli telefonozással, s a kísérletek sikerültek. A földalatti nagykas-utcai lakásából a Perint-patakon keresztül az árvalházi kertbe történt a telefonozás drót nélkül. A beszélő készülékbe mondott egyes

SZABOLCSVÁRMEGTE SZÉKHÁZA NYIREGYHÁZAN.

SZABOLCSVÁRMEGYÉBŐL.

Kufeké féle gyermeklisztje

Magyarország Ausztria, Németország stb. legelső hozzáértői ajánlják
Legjobb és legolcsóbb táplálkozás egészséges és belbeteg gyermekeknek
 Kapható minden gyógyszerárban drogueriában és a gyárnál R. KUFEKÉ WIEN VI/2

Kufeké
 és fia

Photozinkografiai
 műintézet
 készít a legjobb
 fényképeket
 minden mű-
 nyom latványhoz

Budapest, VII. Szentkirályi-utca 13

Államilag kedvezményezett gőzerőre berendezett első magyar
Torony-óra-gyár
 Máyer Károly L.
 utóda MÜLLER JÁNOS
 Budapest, VII. Kazinczy-utca 3.
 Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve. 8110

Angol sportjátékok,
 valamint saját készítményű torna-
 eszközök, függőágyak, mindennemű
 hálók, zsákok, ponyvák,
 zsinetek és gazdasági kö-
 télárak legjobb árjegyzékét
 kívánatra bérmentve küldi:
SEFFER ANTAL 8718
 Budapesten, IV., Károly-u. 1., boltsz. 12.

CSÁSÁRFÜRDŐ.
 BUDAPESTEN. 8696
 Fűrdő — a nagyszerű uszadék is — kizárólag kénes hő- és lan-
 gyas ásványvizekkel vannak táplálva, melyeknek természetes hő-
 mérséke 27° C. és 65-70° C. közt váltakozik.
 Gőzfürdője a maga nemében páratlan. Iszapfürdői,
 teljes átalakítás következtében, a legmodernebb iszapfürdők.

SODOR

folgyékony szén-savtartalmú acetil-hévíz, melynek segítségével
 mindenki, bárhol szén-savtartalmú egészséges, olcsó,
 üdítő és hűsítő italokat (szódavíz, selters, limonádé, szik-
 víz, málnalé, gacsos, pezsgő, tej stb.) készíthet az e célra
 szerkesztett palackban a mellékelt utasítás szerint. A szén-sav
 vegyülete a kezelés egyszerű, kényelmes. A folyadék lehűl.
 1 doboz 10 sodorhüvelyvel 60 kr. Egy hozzá szükséges, min-
 denképpen használható palack 3 frt. Sodorpalcák, mely egy-
 hat, mint a szódavíz, 4 frt. Réseletes leírás és utasítás kívá-
 natra ingyen és bérmentve. Képviselet a magyar korona-
 országai részére Budapest 8761

Kertész Tódornál
 Kristóf-ter.
 Geytner és Mauschnál
 Andrássy-út 8.

KESSLER-féle
MAGDA-HAJKENŐCS
 dermatológiai-terapeutikus alapon
 nyugtató és tisztító hatással fogva az el-
 ismert legjobb szer
korpa ellen, ugyintén
hajkihullás ellen.
MAGDA-HAJKENŐCS több év óta kipróbálva, tel-
 jesen ártalmatlan, a hajnövekedést előmozdítja és mint
 kitűnő övszer a gyakran előforduló hajbetegségek ellen,
 még gyermekeknek is használatra legjobban ajánlható.
 1 tégely ára 3 korona. — Főszékhelyi raktár:
KESSLER REZSŐ-nél gyógyszerész
 GYERTYAMOS, (Törökvármegyé).
 Raktárak Budapest: Török József, Király-utca 12. sz. 8600
 Dr. Egger Václav-körút 17.

A cs. és kir. szabad. pneumatikus
KELETI-féle gumi sárvető
 rugó nélkül, automatikusan moz-
 gatható pelottával, minden sárvé-
 tőben szenvedőknek ókvetlen meg-
 könnyebültetést hoz! Az árak igen
 jutányosak. Kicsérelés meg van en-
 gedve. *Illustrált árjegyzéket* mindennemű parizi gummi-külön-
 leírásokról is, a legnagyobb diszkrétion mellett küldi szét a gyár:
KELETI J. Budapest, IV., Koronaherczeg-u. 17.

ESZMÉNYI KEBEL
 érhető el a **Pharos orientales** által, Ratió
 gyógyszerárakból Párisban, Passage Ver-
 deau 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatt
 és a nélkül, hogy az egészségnél ártana, az
 asszonyi kebel fejlődését, valamint a ke-
 bel idomának szilárdságát biztosítja.
 Egy üvegece ára használati utasítással együtt
 3 forint. Raktár: Török József, Budapest,
 Király-utca 12. sz. 8442

Ő fensége a svéd királyi trónörökösné udvari szállítója.
 Ő fensége a Mecklenburg-Schwerini hercegnő u. szállítója.
HALUSKA JÁNOS
 császári és királyi udvari szállító
BÉCS, I., Neuermarkt 13. sz.
 Különlegességek
 angol női ruhákban, kerékpározó-
 dresszek és turista-öltönyökben.

WEINWURM ANTAL
 Első magyarországi fényképezési,
 Cinkgrafiai, chromoautotipiai
 sokszorosító műintézet készíti hor-
 gony, valamint rész ma-
 riatuú kliséket a leg-
 szebb kivitelben. Házon-
 kívüli fényképezés, u. m.
 építványok, gépek,
 tájképek, továbbá olaj-
 festmények és ipar-
 művészeti
 tárgyakról a
 legjutányo-
 sabb árak
 mellett.
 Budapest,
 IV., Károly-
 utca 3.
 Telefon 4700.

Legjobb és leghíresebb
 pipere hölgypor: a
 La
VELOUTINE
 Különleges Rizper
 BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
 PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

CHINA-BOR
SERRAVALLO, VASSAL
 gyengék, vérszegények és lábbadozók számára.
 Kitűnő íz.
 Legjobban ajánlja és alkalmazza a következő tanácsok
 által: dr. Braun, Drasche, Kraft-Ebing, Monti, Moser,
 Neusser, Schauta, Weinlechner stb. 1000-nél több el-
 ismerővel. Árak: 1/2 literes üveg frt 1.20,
 1 literes üveg frt 2.20. Kapható min-
 den gyógyszerárban. 8542
 Serravallo J. gyógyszer. Triestben.

WOTTITZ
MANFRED
 REPRODUKCIÓ BUDAPEST.
 MŰINTÉZET. KIRÁLY-UTCA 30.
 Telefon 18-99.

Hölgyeknek
 nélkülöz-
 hetetlen.
 A női szépség előérére, tökélete-
 sítésére és fenntartására legkiválóbb és
 leghíresebb a
MARGIT-CRÈME,
 mely vegyülete és teljesen ártalmatlan. Ezen világhírű arcz-
 kenőcs pár nap alatt elhárítja a foltokat, pattanást, bő-
 rritkát (Mitesser) és minden más bőrbajot. Kisméjű a ránczo-
 kat, redőket, himlőhelyeket és az arczot fehéríti, simárá és
 időseket varázsolja. Sem higgyt, sem olmot, sem más ártalmas
 anyagot nem tartalmaz. Ára nagy tégely 2 kor., kis tégely
 1 kor., Margit hölgypor 1 kor. 20 fill., Margit
 szappan 70 fill., Margit foggép (Zahnpaste) 1 kor.,
 Margit arczvíz 1 kor. Postán utazvételre vagy a pénz
 előzetes beküldése után küldi a készítő: 8706
FÖLDES KELEMEN gyógyszer. Arad.
 Kapható minden gyógyszerárban.
 Főraktárak Budapest: Török József
 és Dr. Egger Leó a Nádors gyógyszer.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
 legújabb édes
SAVANYU-KŰT

Vértisztító kúra.
BIZTOS SIKER
Csusz (reuma), köszvény,
 gyomor- és idegbajoknál
Dr. PALÓCZ gyógymódjával
 Budapest, Kerepesi-ut 10.
 Rendelés: d. e. 10-12-ig és d. u.
 3-5-ig. — Külön férfi- és női osztályok. —
 Levélre kimerítő válasz.
Idegerősítő kúra.

VASÁRNAPI UJSÁG

31. SZÁM. 1900. BUDAPEST, AUGUSZTUS 5. 47. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világkrónikával) együtt félévre 12 *
 Csúpnán a **VASÁRNAPI UJSÁG** félévre 8 *
 A **POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világkrónikával) félévre 5 *
 Külföldi előfizetésekre a postai megjelöléssel (vitteli) is csatlakozó.

AZ OLASZ KIRÁLY HALÁLA.

Még sajnó keblünkben a seb, melyet a leg-
 nemesebb királyné szívén át a genfi gyil-
 kos töre ejtett, s ime, az az örület, mely a
 társadalmi renddel s az állami intézményekkel
 szemben a merev tagadás szellemét szokta álli-
 tani, már ismét a legnemesebb szívek egyike
 ellen irányította fegyverét. A monzai anarchista
 golyója az olasz nemzetet uralkodójától fosz-
 totta meg, attól az igazán nemzeti királytól,
 kinek személye iránt még a legtúlzott ellenzék
 is mindig csak tiszteletet és rokonszenvet ér-
 zett, mert tudta róla, hogy mély szeretettel
 volt népe iránt s mindenkor csak alattvalói
 jóllétének emelésén, szellemi és anyagi izmo-
 sodásán fáradozott.

Umberto király szívében demokratább volt
 sok szájas népevézérnél, ki ajkán örökké a sza-
 badság, egyenlőség hangzatos jelszavait hordja;
 de azért a társadalmi érintkezésben mindúnta-
 lan értékesíteni igyekszik személyes összekötte-
 téseit, egyéni kiválóságát. Ez a komoly, kevés
 szavú uralkodó, kit még legközelebbi környezete
 is csak ritkán látott mosolyogni, érezte, tudta
 azt, hogy trónját az olasz népek köszönheti,
 mely a mostani egységes Italiává hőseinek kion-
 tott vérével forrasztotta össze az addig szétsza-
 kadozott Olaszország egyes darabjait. És sze-
 rette a népet szívének teljes vonzódásával, de
 egyúttal azzal az atyai bölcseséggel is, melyre
 egy anyagi bajokkal küzdő és békétlen elemek-
 től zaklatott országnak nagy szüksége van.

Atyjáról, Viktor Emanuelról, a republikánusok
 azt mondták: «Nagy kár, hogy király,» míg a
 konzervatívek abban a véleményben voltak:
 «Kár, hogy nem eléggé király.» Umberto mind a
 két pártot ki akarta elégíteni, s a középútat
 kereste. Uralkodói pályája azonban azt mutatja,
 hogy a cél, melyre tört, ő sem volt képes
 elérni teljesen. Bármily demokrata volt is szívé-
 ben, a nép egy részének nem volt eléggé de-
 demokrata; az arisztokrácia pedig úgy találta,
 hogy soha sem tudta magát annyi fényvel kö-
 rülvenni, a mennyit Olaszország trónja meg-
 követelt. A régi és hatalmas olasz családok
 tagjai, kik a kisebb fejedelmek udvaraiban meg-
 szokták a fényűzést és vidám életet, sehogy sem
 tudták megbocsátani Umberto-nak, hogy a
 Quirinalban két közkatona által őriztetni magát,
 sétakocsizásra olyan fogatot használ, melyet
 csak a fehér tollas vadász különböztet meg a

számozatlan bérkoocsiktól; kisebb ebédeknél
 asztalára csak porcellán edény kerül, s a
 királyi palotában nagyon ritkák a népes és
 fényes mulatságok. A Borghesek, Orsiniek,
 Sforzák lenézték a nem is régi, nem is gazdag
 Savoyai grófok családjából származó Umberto-t,
 s a nagy nemzeti ünnepek fényét csak kivé-
 telesen emelték jelenlétükkel. Emlékszem rá,
 hogy valóságos feltűnést kellett, midőn 1884
 őszén a nápolyi kolera-betegek látogatásáról

visszatérő király fogadására a büszke Borghese
 herceg is megjelent Róma pályaudvarán. Erről
 az esetről akkor csaknem annyit beszéltek az
 örök városban, mint magáról a király bátorsá-
 gáról, melyet a fenyegető veszélyekkel való
 daczolásban mutatott.

A nép szeretetét atyjától örökölte, valamint
 tőle vette át a bátorságot is, hogy lehetőleg
 túltegye magát minden udvari etiketten, jól-
 lehet ez az udvari etikett talán sehol sem olyan

UMBERTO OLASZ KIRÁLY.